

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1941 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 2 maj 1941 dagtecknad proposition, nr 214, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor samt

2) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor,

dels ock till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av kronor 4,650,000.

Propositionen har, såvitt angår anslaget till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor, hänvisats till statsutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft sju i anledning av densamma väckta motioner, nämligen motionerna i första kammaren nr 224 av herr *Hagman* och nr 225 av herr *Johan Bernhard Johansson m. fl.* samt motionerna i andra kammaren nr 299 av herr *Ericsson* i Kinna, nr 301 av herr *Persson* i Falla *m. fl.*, nr 302 av herr *Barnekow m. fl.*, nr 303 av herr *Ward* samt nr 304 av herrar *Persson* i Stockholm och *Hagberg* i Luleå, motionerna II: 301 och II: 302 dock icke såvitt angår anslaget till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor samt motionen II: 304 icke i fråga om däri framställt förslag om anslag till dyrtidstillägg till understödsberättigade medlemmar av erkända arbetslöshetskassor.

För de i motionerna framställda yrkandena kommer redogörelse att lämnas i det följande.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, vilka motionärerna andragit till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

Sedan i propositionen en redogörelse lämnats för gällande bestämmelser (sid. 9—10), har omnämnts, att åtskilliga framställningar gjorts till Kungl. Maj:t eller chefen för socialdepartementet rörande ändringar i 1934 års förordningar (sid. 10—11). Sålunda hava skrivelser avgivits av *handelsanställ-
das med flera erkända arbetslöshetskassa* den 25 oktober 1938, *landsorganisa-
tionen i Sverige* den 13 december 1938 och *svenska sjöfolksförbundet* den 23 augusti 1939.

I anledning av nämnda framställningar samt av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag har *socialstyrelsen* med skrivelse den 24 januari 1941 framlagt utredning och förslag till vissa ändringar i lagstiftningen om den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Vid skrivelsen funnos fogade *dels* av de erkända arbetslöshetskassorna, vilka av socialstyrelsen lämnats tillfälle att inkomma med förslag till författningsändringar, i sådant hänseende till styrelsen avgivna förslag, *dels* protokoll, fört vid en konferens den 18 och 19 september 1939 med representanter för de erkända arbetslöshetskassorna för behandling av spörsmål rörande arbetslöshetsförsäkringen, *dels ock* protokoll från sammanträde den 16—18 oktober 1939 med nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen för behandling av framställda förslag till ändringar av lagstiftningen i förevarande ämne. Socialstyrelsens utredning och förslag hava såsom bilaga (*Bilaga A*) fogats vid propositionen. Över socialstyrelsens utredning och förslag hava, efter remiss, yttranden avgivits av pensionsstyrelsen, statens arbetsmarknadskommission, statskontoret, försäkringsinspektionen, socialvårdskommittén, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och de anställdas centralorganisation (*Daco*).

Framställningar hava ytterligare gjorts av *träindustriarbetarnas erkända arbetslöshetskassa* den 7 januari 1941 och *svenska metallindustriarbetareförbundet* den 13 mars 1941 ävensom av en *den 21 mars 1941 hållen konferens med representanter för samtliga erkända arbetslöshetskassor och för fackorganisationer, som överväga bildandet av sådana kassor.*

Föreslagna författningsändringar.

I propositionen, vilken utarbetats på grundval av vad som sålunda förekommit, hava först i en inledning upptagits allmänna spörsmål rörande förevarande ämne (sid. 11—26), varefter av socialstyrelsen diskuterade ändringsförslag i detalj behandlats i 23 olika punkter, betecknade I—XXIII (sid. 26—61). Slutligen har redogörelse lämnats för vissa kostnadsberäkningar (sid. 61—64).

Utskottet upptager till en början föreliggande spörsmål till allmän diskussion och behandlar därvid förutom inledningen i propositionen även de därmed nära sammanhörande detaljpunkterna I—III samt XIV.

Allmänna spörsmål m. m.

Principfrågor.

De erkända arbetslöshetskassorna äro för närvarande 16 med ett medlemsantal av omkring 275,000, nämligen: beklädnadsarbetarnas; sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas; stenindustriarbetarnas; handelsanställdas med flera; sko- och läderarbetarnas; träindustriarbetarnas; musikernas; lantarbetarnas; frisörernas; livsmedelsarbetarnas; textilarbetarnas; gjuteriarbetarnas; gruvindustriarbetarnas; handelstjänstemännens; kemisk-tekniska industriarbetarnas med flera samt bleck- och plåtslagarnas.

Förarbeten, som kunna leda till bildande av erkända arbetslöshetskassor, pågå inom åtta fackorganisationer, nämligen bryggeriindustriarbetareförbundet, försvarsverkens civila personals förbund, grov- och fabriksarbetareförbundet, hotell- och restaurangpersonalsförbundet, metallindustriarbetareförbundet, murareförbundet, transportarbetareförbundet samt väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet.

Socialstyrelsen har i sin skrivelse den 24 januari 1941 framhållit, att anledningen till att styrelsen — som tidigare verkställt åtskilligt utredningsarbete rörande revision av gällande bestämmelser om den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen men som på grund av de utrikespolitiska förhållandena avbrutit utredningsarbetet under vintern 1939—1940 — nu ånyo upptagit arbetet och framlagt förslag till författningsändringar vore den, att två omständigheter inträffat, som påkallade omedelbara åtgärder, nämligen dels den allmänna prisstegringen och dels vidtagna förändringar i den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten för arbetslösa.

Socialstyrelsens redogörelse för den allmänna prisstegringens påverkan å arbetslöshetsförsäkringen återfinnes å sid. 4—7 i Bilagan A till propositionen.

De nya principerna för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet innefatta dels ändrade grunder för kontantunderstöd till hjälpbehövande, dels ock ändringar i fråga om gällande grunder för statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader.

Vad kontantunderstöden till hjälpbehövande beträffar må ur propositionen (sid. 13—14) återgivas följande uppgifter rörande innebörden av bestämmelserna i ämnet, vilka tillämpas fr. o. m. innevarande år:

Dagunderstöd och hyreshjälp skola hädanefter utgå med högst så stort belopp per dag, som för envar person anges enligt de i nedanstående tariff upptagna tre ortsgrupperna:

D a g u n d e r s t ö d								H y r e s h j ä l p		
Orts- grupp	Man och hustru	Ensam person över 18 år	Ensam person 16—17 år	Barn under 16 år		Man, hustru, 3 barn	Man, hustru, 6 barn	Orts- grupp	per månad högst	
				1—3 barn	4—6 barn				ung- karlar	familje- försörjare
I	3: —	1: 85	1: —	0: 60	0: 30	4: 80	5: 70	a	—	—
								b	10: —	20: —
								c	15: —	30: —
								d	20: —	40: —
II	3: 25	2: 10	1: 25	0: 80	0: 30	5: 65	6: 55	a	10: —	20: —
								b	15: —	30: —
								c	20: —	40: —
								d	25: —	50: —
III	3: 50	2: 50	1: 50	1: —	0: 30	6: 50	7: 40	a	15: —	30: —
								b	20: —	40: —
								c	25: —	50: —
								d	35: —	70: —

I fråga om kommunernas hänförelse till ortsgrupp för bestämmande av dagunderstöd skall tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen.

Dagunderstödet får liksom för närvarande ej utgå för mer än sex dagar per vecka.

Hyreshjälp har hittills generellt endast kunnat tilldelas familjeförsörjare, som åtnjuter dagunderstöd. Ensamstående personer ha sålunda varit i princip uteslagna från möjligheten av sådan hjälp. Det har nu bestämts, att hyreshjälp till ensamstående, dagunderstödd person (ungkarl) hädanefter må kunna utgivas med belopp lika med högst hälften av vad som inom kommunen får ifrågakomma i hyreshjälp till familjeförsörjare.

De i understödsskalan upptagna beloppen angiva den översta gränsen för understödets storlek. Då till dagunderstödet även kan läggas hyreshjälp av viss storlek, måste kommittéerna tillse, att det totala understödet (dagunderstöd + hyreshjälp) icke får uppgå till vare sig den arbetslöses och hans familjemedlemmars sammanlagda inkomst under deras förutvarande arbetsanställning eller den å orten gängse lönen för icke kvalificerad arbetskraft.

Kommun, inom vilken behov anses föreligga att utöver utlämnande av dagunderstöd jämväl tillhandahålla de arbetslösa hyreshjälp, har att före verksamhetens igångsättande till kommissionen insända ansökan om statsbidrag till verksamheten ifråga.

Med ledning av inhämtade uppgifter om ortens hyresläge fastställer kommissionen för varje kommun den individuella hyreshjälpens maximibelopp per månad till något av de belopp, som för varje ortsgrupp återfinnas i tabellen över dagunderstöd och hyreshjälp. Kommissionen fastställer vidare det antal hyreshjälpsrum och det totalbelopp för hyreshjälp, som arbetslöshetskommitté berättigas disponera för viss tidsperiod. Skulle det av kommissionen bestämda antalet hyreshjälpsrum behöva ökas under perioden till följd av inträdda förändringar i arbetslöshetsläget och hjälpbehovet, kunna tilläggsrum efter ansökan under löpande period av kommissionen beviljas.

För differentiering av hyresbidrag är varje ortsgrupp indelad i fyra undergrupper, a—d.

Beträffande arbetslöshetsförsäkringens förhållande till arbetsmarknads-kommissionens understödsverksamhet har socialstyrelsen uttalat sig å sid.

7—11 i Bilagan A. En sammanfattning därav lämnas å sid. 14—16 i propositionen. Utskottet anhaller få hänvisa därtill men vill dock här omnämna socialstyrelsens inställning till den utväg för förbättrande av de försäkrade arbetslösas förhållanden, som innebure, att de försäkrade skulle medgivas rätt att uppbära kompletterande dagunderstöd från arbetslöshetskommitté i orten. Socialstyrelsen har ansett, att denna utväg icke borde ifrågakomma, i första hand när en sammankoppling mellan arbetslöshetskassornas daghjälp och kontantunderstöden kunde komma att giva impulser till en minskning av det försäkringsskydd, som de erkända arbetslöshetskassorna vore till för att lämna. Lämpligast vore enligt socialstyrelsens mening att införa barn tillägg samt medgiva utökat statsbidrag till daghjälp. Därvid måste emellertid tillses, att förbättringarna icke bleve så stora och långt gående, att man, då tillfälle gäves att bättre överblicka problemet vid en mera slutgiltig reformering av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen eller vid ställningstagande till en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, funne sig hava gått för långt.

Socialstyrelsen har slutligen framhållit, att, om den av styrelsen anvisade utvägen anlätades, behovet av kompletterande understöd från arbetslöshetskommittéerna givetvis skulle komma att minskas eller bortfalla för ett antal medlemmar av erkända arbetslöshetskassor. Då det emellertid syntes omöjligt att i så hög grad förbättra förmånerna från arbetslöshetsförsäkringen, att behov av dylik komplettering av daghjälp kunde till fullo elimineras, hade styrelsen icke velat utan diskussion avvöra den utväg — vilken också vore möjlig — enligt vilken kompletterande understöd från arbetslöshetskommittéerna skulle kunna utgå till hjälpbehövande arbetslös kassamedlem, som hade barn under 16 år eller som hade ett påtagligt behov av hyreshjälp. Styrelsen ville emellertid understryka, att mycket starka skäl talade för att man skulle hålla de två hjälpformerna skilda från varandra. Då styrelsen nu föresloge utgivande av barn tillägg inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen samt därjämte förbättring av statsbidraget till daghjälp, syntes man icke nu böra upphäva boskillnaden mellan daghjälp och kontantunderstöden.

En reservant inom socialstyrelsen (t. f. byråchefen Jerneman) har (Bilagan A, sid. 56), trots betänkligheter mot upphävande av den nuvarande gränsdragningen mellan kontantunderstöden och daghjälp, ansett, att styrelsen bort föreslå, att hyreshjälp skulle kunna tilldelas medlem av erkänd arbetslöshetskassa, vilken åtnjöte daghjälp. För att förebygga eventuella missbruk av denna möjlighet att erhålla kompletterande hjälp från arbetslöshetskommittéerna borde föreskrivas, att hyreshjälp till dylik person skulle utgå endast i ömmande fall och då han styrkte genom intyg från erkänd arbetslöshetskassa, att han under löpande och under nästföregående månad uppburit daghjälp för sammanlagt ett visst minimiantal dagar (exempelvis 40).

Vad i *yttrandena över socialstyrelsens förslag* av den 24 januari 1941 andragits rörande av styrelsen anförda allmänna synpunkter har återgivits å sid. 16—22 i propositionen, vartill utskottet anhaller att få hänvisa.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har anfört (sid. 22—26 i propositionen):

Samhällets åtgärder inför en uppstående arbetslöshet böra i första hand inriktas på att öka sysselsättningsmöjligheterna och därigenom göra en arbetslöshetspolitik i trängre mening överflödig. Erfarenheten har emellertid visat, att vid krisartade förskjutningar inom näringslivet — vare sig dessa äro lokalt begränsade eller omfatta hela näringsgrenar — anpassningsprocessen tager betydande tid i anspråk. Härigenom uppstår behov av att bispringa de arbetslösa genom kontantunderstödsverksamhet. Utdelning av kontantunderstöd till arbetslösa sker dels i form av dagunderstöd med statsbidrag genom de under statens arbetsmarknadskommission sorterande arbetslöshetskommittéerna och dels i form av fattigvård genom fattigvårdsstyrelserna. I båda fallen sker en behovsprövning, varvid hänsyn tages icke allenast till den arbetslöses egen ekonomiska ställning utan också till övriga familje-medlemmars inkomster.

Syftet med den år 1934 genomförda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen var att åt de försäkrade garantera en utan behovsprövning utgående hjälp vid inträffad arbetslöshet under en tidrymd, som kunde beräknas vara tillräcklig för den arbetslöse att undersöka möjligheterna att erhålla andra arbetstillfällen eller för samhället att hinna mobilisera sina åtgärder i krisbekämpande syfte. Försäkringens syfte var däremot icke att vid en massarbetslöshet under krisen övertaga någon väsentlig del av arbetslöshetspolitikens uppgifter. Den var avsedd som en första försvarslinje mot arbetslösheten.

Otvivelaktigt har arbetslöshetsförsäkringen fyllt en betydelsefull uppgift. Fördelen av att utan behovsprövning komma i åtnjutande av ett dagunderstöd vid iråkad arbetslöshet har bidragit till att skänka trygghet åt de försäkrade. Försäkringen har emellertid varit behäftad med vissa brister, som redan under högkonjunkturen före krigets utbrott voro föremål för uppmärksamhet. En av dessa brister är konstruktionen av statsbidraget för daghjälp. Jag vill erinra om att de försäkrade själva äga avgöra, med vilket belopp daghjälp vid arbetslöshet skall utgå; dock skall beloppet i princip utgöra lägst två kronor och högst sex kronor per dag. Statsbidraget utgår med varierande procentsatser; högst vid en daghjälp av två kronor och lägst vid en daghjälp av sex kronor. Härigenom hava de försäkrades egna avgifter i de högre daghjälpklasserna kommit att kännas så betungande, att de försäkrade i stor utsträckning valt låga daghjälpbelopp. Det i genomsnitt utbetalade daghjälpbeloppet uppgår enligt socialstyrelsens utredning till 2: 86 kronor. En försäkring med så lågt daghjälpbelopp utgör icke ens under normala tider ett tillräckligt skydd för de försäkrade. Kungl. Maj:t gav därför den 5 maj 1939 socialstyrelsen i uppdrag att verkställa utredning angående de ändringar, som kunde anses erforderliga och lämpliga i fråga om bestämmelserna rörande statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

De redan under högkonjunkturen konstaterade bristerna hava accentuerats under krisen. Den inträffade prisstegringen har sålunda minskat värdet av de redan förut för små understöden. Vidare har genom krisen den samhälleliga understödsverksamheten utanför försäkringen kommit att växa i betydande omfattning.

Ekonomiskt ter det sig för närvarande i regel för den arbetslöse familjeförsörjaren bättre att erhålla hjälp från arbetslöshetskommittéerna än från de erkända arbetslöshetskassorna. Detta förhållande har förefunnits sedan lång tid tillbaka och skärptes, allteftersom de på reservarbetslöserna vilande

kontantunderstödsatserna stego. En viss ökning av spänningen mellan kassornas daghjälsbelopp och arbetslöshetskommittéernas dagunderstöd har även uppkommit genom de från den 1 januari 1941 tillämpade nya grunderna för kontantunderstödsverksamheten, även om betydelsen i detta hänseende icke bör överdrivas.

Resultatet av den nu nämnda utvecklingen har blivit, att medan de arbetslöshetsförsäkrade stå kvar på en daghjälp i genomsnitt uppgående till något under 3 kronor, en icke försäkrad arbetslös i Stockholm — visserligen efter behovsprövning — kan erhålla för man, hustru och 3 barn 6:50 kronor för dag jämte ett hyresbidrag, som kan beräknas uppgå till 2:70 kronor per dag. Den ifrågavarande arbetslöse kan alltså — i högsta dyrort — erhålla ett understöd på sammanlagt 9:20 kronor. I lägsta dyrort uppgår motsvarande belopp till 4:80 kronor.

Av socialstyrelsen har framhållits och i remissyttrandena har vitsordats, att det vore av största vikt för att den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen skulle kunna bibehållas och utvecklas, att åtgärder vidtoges för att förbättra de förmåner, som arbetslöshetskassorna för närvarande hade att bjuda sina medlemmar. De daghjälsbelopp, som nu utginge, vore otvivelaktigt i det stora flertalet fall alldeles för låga. Socialstyrelsen har funnit omedelbara åtgärder nödvändiga och i sådant hänseende föreslagit, att till försäkrade personer med barn särskilda barn tillägg skulle utgå, att statsbidraget till försäkringens daghjälp skulle ökas samt att tillsynsmyndigheten skulle få möjlighet att i viss mån reglera medlemmarnas i arbetslöshetskassorna rätt att välja daghjälsklass. I detta sammanhang har socialstyrelsen även framlagt resultatet av vissa under de senaste åren verkställda utredningar rörande ändringar på åtskilliga punkter av arbetslöshetsförsäkringens detaljbestämmelser.

Mot ett upptagande till behandling av socialstyrelsens förslag vid nuvarande tidpunkt synes kunna tala, att socialvårdskommittén, som har att verkställa undersökning av spørsmålet huru den nuvarande splittringen i den samhälleliga hjälpverksamheten av olika slag för arbetslösa skall kunna övervinnas, i dagarna igångsatt en utredning,¹ vid vilken kommer att övervägas, bland annat, på vad sätt arbetslöshetsförsäkringen skall kunna reformeras eller omgestaltas, så att den erhåller en mera allmän anslutning. Med hänsyn härtill finner jag ett ståndpunktstagande nu icke lämpligt till frågan om arbetslöshetsförsäkringens slutliga ordnande, särskilt vad beträffar dess förhållande till den av allmänna medel utgående hjälpen till arbetslösa. Därmed vill jag emellertid icke säga, att resultatet av socialvårdskommitténs utredning måste avvaktas, innan ändringar i försäkringsbestämmelserna överhuvud böra vidtagas.

Enligt min mening måste det vara ett statsintresse av vikt att tillse, att arbetslöshetsförsäkringen, till vars kostnader arbetstagarna enligt gällande bestämmelser själva bidraga med avsevärda belopp, så ordnas, att den icke blir satt ur spelet på den grund, att den erbjuder avsevärt sämre förmåner än sådana hjälpåtgärder, vilka helt bekostas av stat och kommun. Vidare må erinras, att riksdagen i samband med behandlingen av anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering nyligen betonat angelägenheten av att en förbättring av arbetslöshetsförsäkringen kommer till stånd. Ytterligare må framhållas, att

¹ Med stöd av Kungl. Maj:ts den 17 december 1937 givna bemyndigande har chefen för socialdepartementet, på därom av socialvårdskommittén i skrivelse den 14 mars 1941 gjord framställning, den 18 i samma månad tillkallat fem personer att såsom sakkunniga biträda kommittén vid verkställandet av en av kommittén beslutad utredning rörande arbetslöshetsförsäkring och kontantunderstödsverksamhet för arbetslösa.

de av socialstyrelsen föreslagna ändringarna i huvudsak äro av den natur, att de kunna anses påkallade även under normala förhållanden. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då ett genomförande redan nu av de ifrågasvarande ändringarna icke torde menligt föregripa socialvårdskommitténs utredning — kommittén har själv framhållit nödvändigheten av att förbättringar av försäkringen utan uppskov komma till stånd — vill jag föreslå, att ändringar i gällande förordningar rörande arbetslöshetsförsäkringen vidtagas i huvudsaklig överensstämmelse med de förslag, som framlagts av socialstyrelsen. Till detaljerna härvidlag återkommer jag i det följande.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att jag icke finner mig kunna verka för att tillmötesgå det förslag, som framförts av svenska metallindustriarbetareförbundet samt vid förenämnda konferens med de erkända arbetslöshetskassorna med flera, att statens bidrag till arbetslöshetsförsäkringen icke skulle, såsom nu är fallet, vara maximerat utan utgå för det verkliga antalet understödsdagar per medlem och år, även om detta antal överstege 26. Spörsmålet huruvida likväl någon höjning av maximiantalet understödsdagar lämpligen bör vidtagas synes mig emellertid böra göras till föremål för prövning av socialvårdskommittén. Starka skäl synas mig dock tala för att en övre gräns finnes, enär arbetslöshetsförsäkringen såsom sådan icke kan anses lämpad för bemästrandet av de ekonomiska konsekvenserna av en arbetslöshet, som tagit större omfattning. För att råda bot å dess konsekvenser lära andra åtgärder vara nödvändiga.

Även om de av mig i det föregående åsyftade ändringarna i gällande författningar rörande arbetslöshetsförsäkring genomföras, torde divergensen mellan försäkringens och arbetslöshetshjälpens förmåner, om andra åtgärder icke vidtagas, jämväl i fortsättningen bliva betydande. Socialstyrelsen har för sin del velat bibehålla den nu rådande boskillnaden mellan daghjälp från arbetslöshetskassa och kontantunderstöd från arbetslöshetskommitté. En reservant i styrelsen har velat medgiva möjlighet till kompletterande hyresbidrag under vissa förhållanden. I yttrandena hava olika meningar kommit till uttryck, därvid socialvårdskommittén anslutit sig till socialstyrelsens mening. I några yttranden har uttalats sympati för möjligheten att lämna hyresbidrag, under det att statens arbetsmarknadskommission förklarar, att en komplettering av daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa med barntillägg och hyreshjälp från arbetslöshetskommitté knappast behöfve väcka några större betänkligheter, om densamma betraktades som en av krisförhållandena motiverad förbättring av de försäkrades hjälpmöjligheter.

Med hänsyn till den avsevärda skillnad, som fortfarande i många fall kommer att förefinnas mellan daghjälp i förening med barntillägg från arbetslöshetskassa, å ena sidan, samt kontantunderstöd, innefattande jämväl barntillägg och hyreshjälp, från arbetslöshetskommitté, å andra sidan, och trots vad däremot av socialstyrelsen och i flera remissyttranden anförts, anser jag det påkallat, att i den arbetslöshetssituation, i vilken vi nu befinna oss, kompletterande understöd vid sidan av vad som erhålles från arbetslöshetskassan skall få utgivas, så att förutnämnda skillnad kan utjämnas. Riksdagen har jämväl, i samband med det förut återgivna uttalandet, framhållit, att beaktande borde lämnas önskemålet att under en arbetslöshetskris åvägbringa en sådan ordning, att de arbetslöshetsförsäkrade icke bleve försatta i sämre läge än de icke försäkrade. I motsats till vad fallet är beträffande de belopp, som utbetalas från arbetslöshetskassan, skall sådan utjämning, varom nyss talats, givetvis beviljas först efter behovsprövning i enlighet med de regler, som gälla för arbetslöshetshjälpen. Om emellertid — visserligen efter behovsprövning — vissa arbetslösa personer få precis lika stort understöd från arbetslöshetskommitté ensam som andra arbetslösa er-

hålla från arbetslöshetskassa och arbetslöshetskommitté tillsammans, kan det befaras, att intresset för anslutning till försäkringen minskas. Det synes mig med hänsyn härtill lämpligt, att de medlemmar av arbetslöshetskassorna, som försäkrat sig till högre daghjälp än den som regel lägsta, d. v. s. två kronor, erhålla något bättre förmåner. En utväg härtill synes mig möjlig, om man vid den behovsprövning, som skall föregå beviljandet av arbetslöshetsunderstöd, bortser från inkomst av daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa, i den mån sådan inkomst överstiger två men ej tre kronor; i intet fall skall sålunda få bortses från mera än en krona. Resultatet av en sådan regel skulle bliva för exempelvis den, som försäkrat sig till tre kronors daghjälp, att han, därest han vid prövning visar sig behöva det, från vederbörande arbetslöshetskommitté erhåller komplettering av daghjälpen jämte eventuellt barntillägg med sådant belopp, att tillhoppa utgår en krona mera än vad som tillkommer understödstagare i allmänhet. Är daghjälpen 3: 25 kronor eller högre, blir premien dock ej högre än en krona; utgör daghjälpen t. ex. 2: 50 kronor, blir premien 50 öre. Även i fall, varom nu är fråga, bör emellertid den regeln gälla, att summan av vad som erhålles från arbetslöshetsförsäkringskassan och arbetslöshetskommittén icke får uppgå till vare sig den arbetslöses och hans familjemedlemmars sammanlagda inkomst under deras förutvarande arbetsställning eller den å orten gängse lönen för icke kvalificerad arbetskraft. — Statsbidrag till kommunerna för den arbetslöshets-hjälp, som skulle utgå i form av komplettering till daghjälpen, synes böra utgivas i enlighet med vanliga regler.

Vad sålunda anförts rörande kompletterande understöd från arbetslöshets-hjälpverksamheten torde icke föranleda några ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Såsom förut nämnts upptager utskottet till behandling i detta sammanhang även detaljpunkterna I—III och XIV i propositionen.

Barntillägg.

Detaljspörsmål beträffande barntillägg hava behandlats under punkten I i propositionen (sid. 26—31).

I fråga om innehållet i socialstyrelsens utredning och däröver avgivna yttranden hänvisas till propositionen.

Föredragande departementschefen har anfört:

Socialstyrelsens förslag till åtgärder för förbättring av arbetslöshetsförsäkringens förmåner innefattar i första hand införandet i gällande författning av bestämmelser om barntillägg. Dessa tillägg skulle utgå utan behovsprövning till envar försäkrad, som hade och fullgjorde underhållsskyldighet mot barn, samt bekostas av samtliga försäkrade. Kassorna skulle sålunda icke äga valfrihet i fråga om införandet av barntillägg. Till barntilläggen skulle utgå statsbidrag, som skulle vara särskilt förmånligt och beräknas efter hög procentsats, förslagsvis 75 procent.

Statens arbetsmarknadskommission har med särskild styrka betonat, att barntillägget borde anses hava karaktär av kristidsåtgärd. Med hänsyn till att det otvivelaktigt är av den största vikt, att i vårt land åtgärder av betydelse för befolkningsfrågans främjande vidtagas, finner jag emellertid starka skäl tala för att barntillägg få ingå såsom en beståndsdel i de förmåner, vilka den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen under alla förhållanden, alltså även under relativt goda konjunkurer, har att bjuda de försäkrade. Barntilläggen böra sålunda enligt min mening utgå såsom ett rent försäk-

ringsmässigt understöd, oberoende av inkomst- eller annan behovsprövning. Härmed är även utsagt, att jag icke vill biträda statens arbetsmarknadskommissions förslag därom, att barntilläggen skulle utbetalas av arbetslöshetskommittéerna, d. v. s. såsom ett efter behovsprövning beviljat komplement till daghjälp.

Socialstyrelsens förslag i ämnet, vilket i huvudsak tillstyrkts i yttrandena, synes mig böra i princip godtagas. Barntillägg bör i enlighet härmed utgå med 60 öre per understödsdag och barn under 16 år samt i övrigt enligt de villkor socialstyrelsen föreslagit. Jag har övervägt en dyrortsgradering av barntillägget, men funnit en sådan ur olika synpunkter erbjuda alltför stora svårigheter; det är ett starkt intresse hos kassorna, att försäkringen ordnas efter så enkla regler som möjligt. Ändring i socialstyrelsens förslag synes böra vidtagas allenast i fråga om de regler, enligt vilka mer än ett barntillägg skulle kunna utgå för ett och samma barn. Det torde icke böra ifrågakomma att så fastläsa arbetslöshetsförsäkringen vid rent försäkringsmässiga principer, att barntillägg för visst barn skulle kunna utgå till flera personer. För det fall att barntillägg för ett barn enligt huvudreglerna skulle utgå till mera än en person, synes föreskrift böra av praktiska skäl meddelas, att tillägg skall utgå endast till fadern, om denne är en av de berättigade, samt eljest till modern.

I likhet med socialstyrelsen anser jag lämpligt, att statsbidrag till barntillägg, oaktat att detta icke utgår efter behovsprövning, beräknas efter en för kassorna förmånlig procentsats. Mot styrelsens förslag om 75 procent har jag intet att erinra.

Bestämmelserna om barntillägg torde, såsom socialstyrelsen föreslagit, lämpligen kunna upptagas i 17 och 20 §§ förordningen om erkända arbetslöshetskassor samt 1 och 2 §§ förordningen om statsbidrag till sådana kassor.

Statens kostnader för barntillägg synas, såsom närmare framgår av den i det följande lämnade redogörelsen för verkställda kostnadsberäkningar, för budgetåret 1941/42 kunna uppskattas till 570,000 kronor.

Ändrade grunder för daghjälsbidraget.

Beträffande ändrade grunder för daghjälsbidraget hava detaljspörsmål behandlats under punkten II i propositionen (sid. 31—36). Till den där lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser, socialstyrelsens utredning och yttrandena däröver anhåller utskottet att få hänvisa. Här må allenast erinras därom, att socialstyrelsens förslag innebär, att grunderna för statsbidraget till daghjälp ändras efter regeln, att de bidragsprocentsatser, som nu gälla för 2 kronors daghjälp, skola gälla för 3 kronors, de som gälla för daghjälp om 2 kronor 25 öre skola äga giltighet för daghjälp om 3 kronor 25 öre o. s. v.

Föredragande departementschefen har anförde:

I nu förevarande sammanhang anser jag mig icke böra ingå på prövning av den av försäkringsinspektionen och en ledamot av statens arbetsmarknadskommision behandlade frågan om ändring, ur skilda synpunkter, av de huvudprinciper, å vilka gällande bestämmelser om statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna äro byggda.

Redan i det föregående hava anförts skäl, som tala för en förbättring av statsbidraget. En sådan förbättring lärer jämväl vara i viss mån motiverad med hänsyn till den sänkning av veckoantalet i det tidsbestämda avgiftsvillkoret, vilken jag i det följande ämnar föreslå.

Vid övervägandet av spørsmålet huru denna förbättring skall åstadkommas synes mig ett val böra ske mellan socialstyrelsens förslag, vilket till-

styrkts i flertalet remissyttranden, å ena sidan, samt landsorganisationens förslag, å den andra. Enligt sistnämnda förslag skulle högsta statsbidrag utgå för daghjälp upp till fyra kronor i stället för tre kronor, som socialstyrelsen föreslagit. De ökade kostnader för statsverket, vilka skulle föransledas av de olika förslagen, synas, på sätt framgår av de i det följande närmare omförmälda kostnadsberäkningarna, för nästa budgetår kunna uppskattas till 700,000 kronor vid genomförandet av socialstyrelsens förslag och 1,050,000 kronor, därest landsorganisationens förslag skulle godtagas. Det må emellertid betonas, att kostnadsberäkningar i fall som de nu ifrågavarande äro tämligen vanskliga och icke kunna giva exakta resultat.

För egen del har jag vid övervägandet av förevarande spörsmål stannat för att tillstyrka landsorganisationens förslag. Därigenom skulle avgifterna för daghjälp upp till fyra kronor, vilket belopp med hänsyn till behovet vid arbetslöshet icke är högt, kunna hållas på sådan nivå, att de skulle kunna bäras av en vid arbetstagarkrets, och samtidigt synes den fördelen kunna vinnas, att avgifterna i sådana fall, som ej kunna anses extrema, icke skulle behöva höjas på grund av den nedsättning av antalet veckoavgifter i det tidsbestämda avgiftsvillkoret, som jag nyss berört.

Bestämmelser i ämnet torde, såsom socialstyrelsen föreslagit, böra upptagas i 6 § förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. De nya bestämmelserna föranleda ändring även av den vid förordningen fogade bilagan. Dessa och i det föregående omförmälda ändringar i statsbidragsförordningen torde böra träda i kraft den 1 juli 1941. Vad socialstyrelsen anført (Bilagan A, sid. 49) rörande denna förordning synes böra iakttagas.

Reglering av rätten att välja daghjälpklass.

Detaljspörsmål beträffande frågan om reglering av rätten att välja daghjälpklass hava behandlats under punkten III i propositionen (sid. 36—39). Utskottet anhåller att få hänvisa till den där intagna redogörelsen för gällande bestämmelser, socialstyrelsens utredning och avgivna yttranden. Beträffande vad i yttrandena anförts må dock omnämnas, att pensionsstyrelsen föreslagit införande av en bestämmelse i förordningen om erkända arbetslöshetskassor — såsom 5 mom. i 20 § — enligt vilken erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar skulle upptaga sådana särskilda försäkringsvillkor, som erfordrades för uppnående, inom viss i 1 mom. av 20 § angiven övre gräns, av ett skäligt förhållande mellan medlems daghjälp och arbetsinkomst.

Föredragande departementschefen har anført:

Socialstyrelsen har för sin del ansett, att tillsynsmyndigheten bör hava befogenhet att meddela sådana föreskrifter, som förhindra kassemedlemmarna att, oberoende av inkomstförhållanden, välja daghjälpklass på sådant sätt, att personer med stor arbetslöshetsrisk komma i de högsta och personer med liten dylik risk i de lägsta klasserna. Att behov av en dylik befogenhet för tillsynsmyndigheten föreligger synes mig klart. Då gällande förordnings bestämmelser icke torde grunda rätt för tillsynsmyndigheten att ålägga — i varje fall redan erkända — arbetslöshetskassor att föreskriva lämplig klasstillhörighet för medlemmarna, torde särskilda bestämmelser i ämnet böra införas i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Ifrågavarande bestämmelser torde lämpligen kunna upptagas i ett nytt 5 mom. i 20 §. Däri synes sålunda böra föreskrivas, att erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar skall intaga erforderliga bestämmelser till förhindrande av ett ur ekonomiska synpunkter olämpligt klassval. Stadgeändring synes dock icke behöva verkställas förrän å nästkommande ordinarie sammanträde.

Pensionsstyrelsen har, såsom framgår av dess förslag, velat gå betydligt längre. Ett genomförande av nämnda förslag skulle emellertid enligt min mening innebära alltför stort intrång från tillsynsmyndighetens sida i kassornas självbestämmanderätt.

**Sänkning av antalet veckoavgifter i
det tidsbestämda avgiftsvillkoret.**

Spörsmålet om sänkning av antalet veckoavgifter i det s. k. tidsbestämda avgiftsvillkoret har behandlats under punkten XIV i propositionen (sid. 50—53).

Erkänd arbetslöshetskassa må enligt 21 § 1 mom. första stycket förordningen om erkända arbetslöshetskassor utgiva understöd till medlem endast därest han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst 52 veckoavgifter, och under villkor tillika (det tidsbestämde avgiftsvillkoret) att avgifter, motsvarande minst 26 veckoavgifter, erlagts för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna 12 månaderna.

Därest tillsynsmyndigheten för visst yrkesområde föreskrivit inskränkning i understödsrätten på grund av säsongarbetslöshet, äger tillsynsmyndigheten jämlikt andra stycket i samma moment medgiva, att antalet avgifter, som skola vara erlagda under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna, må bestämmas till lägre tal än 26, dock ej lägre än 20.

I propositionen har, i anslutning till framställning därom av landsorganisationen i dess skrivelse den 13 december 1938, förslagits sänkning av antalet veckoavgifter i det tidsbestämde avgiftsvillkoret. *Föredragande departementschefen* har därom anfört:

Bestämmelser om att visst antal avgifter skola hava erlagts under viss tid för att rätt till understöd skall förefinnas äro givetvis nödvändiga för att skapa en fast grundval för kassornas ekonomi ävensom för att på ett effektivt sätt avskilja dem som under en större del av året hava ställning såsom självständiga företagare. Nuvarande bestämmelser avskära emellertid, vilket av socialstyrelsen vitsordats, på ett restriktivt sätt många försäkrade från att komma i åtnjutande av försäkringens förmåner. En avsevärd ökning i försäkringens effektivitet skulle ernås genom en sänkning i enlighet med landsorganisationens förslag av antalet veckoavgifter i det tidsbestämde avgiftsvillkoret från 26 respektive 20 till 20 respektive 16.

De kostnader, som kunna beräknas uppstå i anledning av ändringar i författningen i enlighet med vad nyss anförts, äro visserligen avsevärda men synas mig dock överkomliga. Såsom framgår av de i det följande närmare omförmälda kostnadsberäkningarna skulle ökningen i statsanslag belöpa sig till 350,000 kronor. Att märka är härvid, att jag i förslaget till bestämmandet av grunderna för daghjälpbidraget valt en sådan utväg, att avgiftsförhöjning på grund av nu ifrågakommande författningsändringar icke skall behöva ifrågakomma i sådana fall, som ej kunna anses extrema.

Motionerna.

I motionerna I: 225 av herr Johan Bernhard Johansson m. fl. och II: 301 av herr Persson i Falla m. fl., vilka motioner äro likalydande, hemställas, att riksdagen måtte besluta *dels* att — med bibehållande av nuvarande kompletterande understödsmöjligheter genom de vanliga kommunala under-

stödsorganen till personer, vilka erhålla daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa — avslå Kungl. Maj:ts förslag att giva arbetslöshetskommitté rätt att till daghjälp utgiva extra kontanthjälp, dels ock att provisoriska, krisbetonade ändringar av nu gällande regler angående de erkända arbetslöshetskassornas verksamhet och därifrån utgående daghjälp m. m. samt nu föreslagna av rådande förhållanden motiverade procentsatser för statsbidrag till kassorna utformas i särskild tilläggsförfattning med en till ett år begränsad giltighetstid.

Motionen II: 302 av herr Barnekow m. fl. utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte besluta att vid bifall till propositionen, »i vad det gäller förslagen till förbättringar, som avses i den lydelse bilagorna till protokollet utvisa, till förordningarna av den 15 juni 1934 (nr 264) och (265) med däri föreslagna bidrag till erkända arbetslöshetskassor, avslå förslaget om att giva arbetslöshetskommitté rätt att till försäkrades daghjälp utgiva kontantunderstöd».

I motionen II: 304 av herrar Persson i Stockholm och Hagberg i Luleå hemställes, att riksdagen, med ändring av vad Kungl. Maj:t i propositionen föreslagit i fråga om kompletterande understöd från arbetslöshetskommitté, ändrade grunder för daghjälpbidragen, barntillägg och reglering av rätten att välja daghjälpklass, måtte för sin del antaga följande

Förordning

angående dyrtidstillägg till understödsberättigade medlemmar av erkända arbetslöshetskassor.

§ 1.

Härmed förordnas att dyrtidstillägg med statliga medel tills vidare skall utgå till understödsberättigade medlemmar av erkända arbetslöshetskassor.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår per dag, utan behovsprövning, med belopp som med 1 krona överstiger skillnaden mellan å ena sidan den enligt nu gällande försäkring för vederbörande försäkringstagare utgående daghjälp, å andra sidan det maximibelopp i fråga om dagunderstöd och hyreshjälp, som den försäkrade i egenskap av arbetslös skulle kunna erhålla efter behovsprövning enligt nu gällande grunder för arbetsmarknadscommissionens understödsverksamhet.

§ 3.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1941.

Slutligen hemställes i motionen I: 224 av herr Hagman, att bestämmelserna i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor måtte ändras så, att de bidragssatser, som för närvarande gälla för 21—26 understödda dagar per år och medlem, skola gälla för 21—35 understödda dagar per år och medlem. — I denna motion anföres beträffande spørsmålet om kompletterande understöd från arbetslöshetskommitté till i erkänd kassa arbetslöshetsförsäkrad person bl. a. följande:

Att i vissa fall det kan tänkas vara lämpligt för en försäkrad att erhålla kompletterande understöd från arbetslöshetskommittén är undertecknad väl medveten om. Det försäkringsmässiga understödet måste nämligen alltid bli schematiskt avpassat, varvid för visso fall kunna inträffa, då understödsbeloppet blir otillräckligt. Sålunda skulle undertecknad finna det vara väl försvarbart, om de försäkrade kunde erhålla hyreshjälp från arbetslöshetskommittéerna i fall, då behov härav föreligger. Att däremot genomföra en anordning, innebärande att de försäkrade regelmässigt skola kunna vända sig till arbetslöshetskommittéerna, innebär en sammankoppling av tvenne hjälpformer, som i det långa loppet för försäkringen måste komma att medföra skadliga verkningar. När i här förevarande sammanhang något förslag till ändringar i gällande bestämmelser icke framlagts, vill undertecknad med det sagda allenast ha framhållit nödvändigheten att, då det gäller att avväga de försäkringsmässiga förmånerna, dessa bestämmas på sådant sätt, att dylika för försäkringen olyckliga kompletteringar undvikas annat än i särskilda undantagsfall.

Utskottet. I den framställning om ändringar av gällande bestämmelser rörande försäkring genom de erkända arbetslöshetskassorna, som socialstyrelsen i början av innevarande år avgav till Kungl. Maj:t, betonades, att snara åtgärder måste vidtagas till förbättring av förmånerna från kassorna för att förhindra, att nyanslutningen till försäkringen skulle upphöra eller att försäkringens nuvarande omfattning rent av skulle komma att minska. En utveckling i sådan riktning kunde nämligen befaras. De förmåner, som för närvarande utginge från de erkända arbetslöshetskassorna, vore i stor utsträckning otillräckliga för att kunna täcka de försäkrades behov av understöd vid inträffande arbetslöshet, beroende dels därpå, att kassornas medlemmar i allmänhet försäkrat sig i relativt låg daghjälpklass — medelbeloppet för daghjälp för samtliga medlemmar i de erkända kassorna utgjorde den 31 oktober 1940 endast 2 kronor 60 öre — och dels därpå, att den allmänna pristegringen gjort högre understöd behövligen. Härtill komme, att de förmåner, som genom arbetsmarknadskommissionens understödsverksamhet utbetalades till arbetslösa, som icke tillhörde de erkända arbetslöshetskassorna, vilka förmåner redan förut varit bättre än daghjälp från försäkringen, nyligen i viss mån ökats.

Vid behandlingen av socialstyrelsens förslag fann föredragande departementschefen, att desamma icke kunde anses vara tillfyllest. Vissa ytterligare förbättringar av förmånerna från de erkända kassorna vore enligt hans åsikt erforderliga. Departementschefen konstaterade emellertid, att även efter ett genomförande av de förslag, som i sådant hänseende innefattades i propositionen, divergensen mellan försäkringens och arbetslöshetshjälpens förmåner fortfarande skulle vara betydande. Departementschefen föreslog därför, såsom framgår av referatet av hans yttrande till statsrådsprotokollet i förevarande ärende, åtgärder av sådan innebörd, att nyssnämnda divergens skulle kunna utjämnas. Enligt i propositionen framlagt förslag skulle den nu rådande boskillnaden mellan daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa och kontantunderstöd från arbetslöshetskommitté upphävas. En i erkänd kassa försäkrad person skulle sålunda utöver daghjälp och eventuellt barntillägg,

vilka förmåner utan behovsprövning skulle utgå från arbetslöshetskassan, kunna efter behovsprövning erhålla bidrag från arbetslöshetskommitté till sådant belopp, att han sammanlagt skulle kunna erhålla lika mycket som en icke försäkrad person samt därutöver en mindre premie, högst en krona. Emellertid skulle den regeln gälla, att summan av erhållna förmåner icke skulle få uppgå till vare sig den arbetslöses och hans familjemedlemmars sammanlagda inkomst under förutvarande arbetsanställning eller den å orten gängse lönen för icke kvalificerad arbetskraft.

De i propositionen föreslagna förbättringarna av försäkringens förmåner hava i princip godtagits i flertalet motioner. I överensstämmelse med vad som under ärendets beredning anförts såväl av socialstyrelsen som i åtskilliga remissyttranden över dess framställning hava däremot i flera av de föreliggande motionerna invändningar med styrka framförts mot förslaget att bereda de erkända arbetslöshetskassornas medlemmar en allmän möjlighet att komplettera förmånerna från kassan med bidrag från arbetslöshetskommittéerna.

För utskottet har det stått klart, att å ena sidan förmånerna från försäkringen med nödvändighet måste förbättras för att förhindra försäkringens snara undergång men att å andra sidan de gjorda invändningarna mot den i propositionen föreslagna kompletteringsmöjligheten äro värda beaktande såväl av principiella skäl som med hänsyn bland annat därtill, att antalet verksamma arbetslöshetskommittéer för närvarande är relativt obetydligt. Utskottet har därför funnit det angeläget undersöka, huruvida icke de förmåner, som genom försäkringen erbjudas de erkända arbetslöshetskassornas medlemmar, genom ändringar av gällande författningsbestämmelser kunde så förbättras, att det för en arbetstagare skulle te sig såsom förmånligare att betala avgifter till försäkringen för att genom denna vid arbetslöshet utfå bidrag utan behovsprövning än att vara hänvisad till att efter sådan prövning utfå en, måhända något högre, hjälp från vederbörande arbetslöshetskommitté eller, i vissa fall, från fattigvården. Utskottet anser sig hava funnit en framkomlig väg härutinnan.

Utskottets förslag, som synes böra gälla tillsvidare i avvaktan på den mera definitiva reglering av arbetslöshetsförsäkringen, som kan bliva resultatet av socialvårdskommitténs pågående arbete, är av följande huvudsakliga innebörd: De mera betydande detaljändringar, som i propositionen föreslagits, nämligen beträffande barntillägg, rörande reglering av rätten att välja daghjälpklass samt i fråga om sänkning av antalet veckoavgifter i det tidsbestämda avgiftsvillkoret godtagas. Försäkringen utbygges med ett särskilt hustrutillägg. Grunderna för statens bidrag till daghjälp förändras väsentligt, utöver vad i propositionen därutinnan föreslagits, till de erkända arbetslöshetskassornas förmån.

Vid sidan av de förbättringar av försäkringen, som sålunda föreslås, har utskottet emellertid funnit erforderligt bereda de försäkrade möjlighet att i ömmande fall och under vissa restriktiva villkor erhålla ett speciellt slag av kompletterande hjälp från arbetslöshetskommitté, nämligen hyreshjälp. I

öfrigt skall sammanblandning mellan försäkringen och bidrag från arbetslöshetskommitté icke äga rum.

Vad först angår *barntillägg* synes, såsom i propositionen anförts, sådant tillägg böra obligatoriskt ingå i försäkringen, d. v. s. i princip utgå utan behovsprövning till envar försäkrad, som har och fullgör underhållsskyldighet mot barn, samt bekostas av samtliga försäkrade. Genom särskilda föreskrifter skall emellertid förhindras, att *barntillägg* utgår till flera personer för ett och samma barn. *Barntillägget* skall utgöra 60 öre per understödsdag och barn under 16 år samt utgå för barn eller adoptivbarn, vilket är kyrkoskrivet hos den försäkrade eller beträffande vilket eljest på av tillsynsmyndigheten föreskrivet sätt styrkes, att den försäkrade fullgör honom åliggande underhållsskyldighet. I öfrigt synes *barntillägg* böra utgå i den ordning, som socialstyrelsen föreslagit. I enlighet med vad i propositionen anförts anser utskottet vidare, att statsbidraget till *barntillägg* bör vara förmånligt; utskottet har icke någon erinran mot den föreslagna procentsatsen, 75 procent, å kassornas samtliga kostnader för *barntillägg*.

I överensstämmelse med vad i propositionen föreslagits synas de huvudsakliga bestämmelserna om *barntillägget* böra inskrivas i gällande författningar. *Barntilläggets* belopp är emellertid av den art, att ändring av detsamma kan antagas erforderlig vid förändrade konjunkturen. Med hänsyn därtill föreslår utskottet, att bestämmelserna därom upptagas i en särskild författning, vilken dock icke, såsom motionsvis föreslagits, synes böra givas viss bestämd giltighetstid.

I fråga om spörsmålet rörande reglering av rätten att välja *daghjälpsklass* ansluter sig utskottet helt till Kungl. Maj:ts förslag, enär detsamma, då alltför starkt ingrepp i kassornas självbestämningsrätt icke synes lämpligt, torde innebära den enda praktiskt möjliga utvägen till förbättring av nu i allmänhet rådande otillfredsställande förhållanden. Utskottet vill emellertid betona betydelsen av att kassorna i sina stadgar intaga bestämmelser, som göra tillhörigheten till klasser med olika hög *daghjälpm* mera direkt beroende av storleken av medlemmarnas inkomster.

Mot Kungl. Maj:ts förslag rörande sänkning av antalet *veckoavgifter* i det tidsbestämda *avgiftsvillkoret* finner utskottet icke anledning till erinran.

Utskottet föreslår vidare — i viss överensstämmelse med ett av textilarbetarnas erkända arbetslöshetskassa till utskottet framställt förslag — att såsom en nyhet i försäkringen införes ett särskilt bidrag till familjeförsörjare, utöver *barntillägg*, i form av ett *hustrutillägg* om en krona per understödsdag. Detta tillägg torde liksom *barntillägget* böra bekostas av samtliga försäkrade. I överensstämmelse med vad nu gäller enligt reglerna för den statliga arbetslöshetshjälpen synes *hustrutillägg* böra utgå för äkta maka eller fränksild hustru, då laglig underhållsskyldighet föreligger. Liksom i fråga om *barntillägg* för barn, som ej är kyrkoskrivet hos den för-

säkrade, torde beträffande frånskild hustru böra stadgas, att det på av tillsynsmyndigheten föreskrivet sätt skall styrkas, att underhållsskyldigheten fullgöres. I fråga om äkta maka kunna fall givetvis förekomma, då underhållsskyldighet icke fullgöres; dessa fall synas emellertid icke böra föranleda särskilt hänsynstagande. Att hustrutillägg icke bör betalas för hustru, som själv är sysselsatt i förvärvsverksamhet, framstår för utskottet såsom uppenbart. Gränsfall av olika slag kunna emellertid förekomma. Till vägledning för kassorna vid gränsbestämningen synes böra gälla, att hustrutillägg icke skall få utgå, om maken eller den frånskilda hustrun har förvärvsarbete, motsvarande tre dagar eller därutöver i veckan. Hustrutillägg bör ej heller utgå, om maken eller den frånskilda hustrun själv uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

Jämväl beträffande hustrutillägget torde statsbidrag böra utgå med 75 procent å samtliga kostnader. Med hänsyn bland annat till den genom införande av hustrutillägg försvårade administrationen av kassorna finner utskottet emellertid lämpligt, att införande av hustrutillägg icke göres obligatoriskt utan endast fakultativt. De kassor, som så önska, skola sålunda få rätt att införa hustrutillägg, därvid de kunna påräkna nyss omförmälda förmånliga statsbidrag. Utskottet håller för antagligt, att kassorna i allmänhet komma att införa hustrutillägg, då detta synes ligga i kassornas eget intresse.

Bestämmelserna om hustrutilläggets belopp föreslås införda i den i samband med behandlingen av barnutläggerna omförmälda särskilda författningen.

Utskottet övergår härefter till det betydelsefulla spörsmålet om ändring av grunderna för statens bidrag till daghjälpn från de erkända arbetslöshetskassorna. Nu gällande bestämmelser om daghjälpsbidraget innebära, att kassorna själva skola finansiera ett antal understödda dagar per medlem och år, som svarar mot det genomsnittliga daghjälpsbeloppet minskat med en halv. Först då nyssnämnda antal understödda dagar överstiger den sålunda fixerade gränsen, skall daghjälpsbidrag börja utgå. Denna regel innebär, att statsbidrag kan börja utgå vid 2 kronors daghjälp, då antalet understödda dagar per medlem överstiger 1.5, samt vid 3, 4, 5 och 6 kronors daghjälp då antalet understödda dagar överstiger respektive 2.5, 3.5, 4.5 och 5.5. Daghjälpsbidraget utgör till en början en relativt liten del av hela kostnaden men växer intill 21 understödda dagar per medlem och år. Vid denna gräns når bidraget upp till 75 procent av hela kostnaden vid en daghjälp av 2 kronor men däremot mindre procenttal vid högre daghjälp, nämligen respektive 61.4, 52.4, 45.5 och 40 procent vid daghjälp av respektive 3, 4, 5 och 6 kronor. Det procenttal för bidraget, som gäller vid 21 understödda dagar, tillämpas oförändrat upp t. o. m. 26 understödda dagar per medlem och år. Om arbetslösheten är så omfattande, att antalet understödda dagar överstiger 26, utgår intet statsbidrag för den överskjutande delen.

Kostnaderna för den därå belöpande daghjälpn få kassorna därför själva bära.

Socialstyrelsen föreslog sådana ändrade grunder för statsbidraget till daghjälpn, att de bidragsprocentsatser, som nu gälla för 2 kronors daghjälp, skulle gälla för 3 kronors, de som gälla för daghjälp om 2 kronor 25 öre, skulle äga giltighet för daghjälp om 3 kronor 25 öre o. s. v. Departementschefen gick ett steg längre — men principiellt på samma väg — i det han föreslog, att procentsatserna för 2 kronors daghjälp skulle gälla för 4 kronors daghjälp o. s. v.

Utskottet har för sin del funnit, att den nu gällande principen med lägre bidragsprocent vid högre daghjälpsbelopp verksamt bidragit att skapa det enligt utskottets mening otillfredsställande förhållandet, att medlemmarna i de erkända arbetslöshetskassorna i allmänhet försäkrat sig till så låga daghjälpsbelopp, att dessa omöjligt kunna anses tillräckliga såsom understöd vid inträffande arbetslöshet. Medelbeloppet för den daghjälp, som samtliga medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna tillförsäkrat sig, uppgick, såsom förut omnämnts, under senare hälften av år 1940 till allenast 2 kronor 60 öre. Då utskottet tagit till sin uppgift att söka åstadkomma bestämmelser, som i stället skola påverka medlemmarna att försäkra sig till relativt höga daghjälpsbelopp — givetvis dock i skäligt förhållande till vederbörandes arbetsinkomst — har utskottet funnit sig bära föreslå ett fortsatt beträdande av den väg, å vilken socialstyrelsen och Kungl. Maj:t tagit de två första stegen. Utskottet föreslår därför, att vid ett och samma antal understödda dagar per medlem och år enahanda procentsatser skola gälla för statsbidraget till daghjälpn, oavsett daghjälpsbeloppets höjd. I detta sammanhang finner utskottet det i motionen I: 224 framlagda förslaget om ändring av statsbidragsförordningen på sådant sätt, att statsbidrag skall utgå till och med 35 understödda dagar per medlem och år, böra beaktas. För kassorna skulle en bestämmelse av sådant innehåll medföra avsevärd trygghet, och kostnaderna härför för statsverket kunna icke anses avskräckande; merkostnaden synes på lång sikt kunna uppskattas till 3 procent. Den för nuvarande statsbidragsgrunder gällande principen, att bidragsprocenten skall stiga vid ökning av antalet understödda dagar per medlem och år, finner utskottet bära bibehållas. Vid den närmare utformningen av bestämmelserna i ämnet har utskottet ansett sig — vid sidan av det alternativ, enligt vilket nuvarande för 2 kronors daghjälp gällande procentsatser skulle användas oförändrade för all daghjälp, oavsett dess höjd, därvid dock 75 procents bidrag skulle utgå för 21—35 i stället för 21—26 understödda dagar per medlem och år — bära överväga även ett annat förslag, för vilket enligt utskottets mening starka skäl tala. Enligt detsamma skulle kassorna själva få bära kostnaderna för daghjälpn, då arbetslösheten vore relativt liten, nämligen till och med 3 understödda dagar per medlem och år. Även vid så låg arbetslöshet skulle dock statsbidrag till barn- och hustrutillägg samt förvaltningsbidrag utgå. Att märka är, att för klasser med högt daghjälpsbelopp nu ifrågasvarande förslag är förmånligare än gällande bestämmelser. Statsbidrag börjar nämligen, som förut nämnts, nu utgå vid

4, 5 och 6 kronors daghjälp först då arbetslösheten överstiger respektive 3.5, 4.5 och 5.5 understödda dagar per medlem och år, under det att bidrag enligt förevarande förslag skulle börja utgå, då arbetslösheten överstiger 3 understödda dagar per medlem och år. Högsta procentsats, 75 procent, uppnås enligt berörda förslag först då arbetslösheten uppgår till 26 understödda dagar per medlem och år. Utskottet har för sin del funnit ifrågasvarande förslag vara att föredraga, särskilt med hänsyn därtill, att det icke torde vara lämpligt att nu, innan socialvårdskommittén slutfört sitt arbete, medgiva statsbidrag även vid mycket låg arbetslöshet. Det av utskottet förordade förslaget ställer sig för övrigt något billigare för statsverket än alternativet.

Utskottet vill i detta sammanhang betona, att av utskottet förordade författningsändringar förutsättas icke komma att binda socialvårdskommittén vid dess blivande utformning av arbetslöshetsförsäkringen.

Om den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen förbättras i överensstämmelse med vad utskottet i det föregående förordat, är det anledning antaga, att anslutningen till försäkringen kommer att i avsevärd utsträckning öka. Försäkringen, som nu omfattar 275,000 personer, torde inom tämligen kort tid komma att omfatta inemot 500,000 personer. Detta förhållande har givetvis av utskottet beaktats vid övervägandet av de förut behandlade förslagen till ändrade bestämmelser i förordningarna rörande arbetslöshetsförsäkringen.

Ehuru den i propositionen behandlade anslagsfrågan icke tillhör andra lagutskottets omedelbara handläggning, har utskottet helt naturligt vid övervägande av lämpliga åtgärder på förevarande område fäst det största avseende vid de kostnader, som realiserandet av olika förslag kunna komma att medföra för statsverket. Utskottet finner sig därför i detta sammanhang böra lämna en redogörelse för verkställda kostnadsberäkningar m. m.

Med hänsyn till att den ökning av medlemsantalet i de erkända arbetslöshetskassorna, som utskottet i det föregående ansett vara att vänta, icke redan under nästa budgetår kan mera påtagligt påverka statsverkets kostnader för försäkringen, torde kostnadsökningen för budgetåret 1941/42 komma att inskränka sig till relativt blygsamt belopp. Till upplysning härutinnan vill utskottet återgiva följande siffror rörande beräknat anslagsbehov, därvid såsom jämförelse intagas av Kungl. Maj:t i tabellen å sid. 63 i propositionen uppskattade kostnadsbelopp:

	Propositionen	Utskottets förslag
Förvaltningsbidrag	850,000	850,000
Daghjälpsbidrag	2,850,000	3,200,000
Barntillägg	570,000	570,000
Hustrutillägg	—	570,000
Kostnader på grund av sänkning av antalet veckoavgifter i det tidsbestämda avgiftsvillkoret	350,000	400,000
Kostnader för utökning av medgivet korttidsarbete	28,000	31,000
Summa kronor	4,648,000	5,621,000

Beträffande de kostnader, som kunna väntas uppstå efter ett à två år, har verkställt en genomsnittsberäkning, vars resultat sammanfattats i nedanstående tabell. Förutsättningar vid beräkningen hava varit, *att* antalet försäkrade kommer att stiga till 500,000, *att* antalet understödda dagar per medlem och år kommer att uppgå till 10, därvid hänsyn tagits till förhållandena under en period av icke alltför kort varaktighet, *samt att* medeltalet av daghjälsbeloppen för samtliga medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna kan antagas komma att uppgå till 4 kronor 35 öre. Till jämförelse med den nyssnämnda siffran 10 må återgivas en uppställning angående antalet understödda dagar per medlem och år i samtliga kassor under hittills förfluten tid:

1935	3.87	1938	5.61
1936	5.26	1939	4.25
1937	5.18	1940	7.27

I tabellen hava vidare, utöver beräknade kostnader vid tillämpning av utskottets förslag, intagits de beräknade kostnaderna *dels* för det fall, att propositionens förslag skulle genomföras (med en medlemsstock av 500,000 personer), därvid medeltalet för daghjälsbeloppen uppskattats till 3.90 kronor, *dels ock* för det fall, att grunderna för daghjälsbidraget ändras så, att nuvarande för 2 kronors daghjälp fastställda procentsatser användas beträffande all daghjälp (betecknat i tabellen såsom Alternativet). Kostnaderna hava i tabellen uttryckts i miljoner kronor.

	Propositionen		Utskottet		Alternativet	
	Totalkostnad	Därav statsbidrag	Totalkostnad	Därav statsbidrag	Totalkostnad	Därav statsbidrag
Daghjälp	19.50	9.72	21.75	11.55	21.75	11.98
Barntillägg	1.50	1.13	1.50	1.13	1.50	1.13
Hustrutillägg	—	—	1.50	1.13	1.50	1.13
Förvaltningskostnader	2.10	1.55	2.10	1.55	2.10	1.55
Summa	23.10	12.40	26.85	15.36	26.85	15.79

I förhållande till propositionens förslag, som ju icke upptager hustrutillägg — och under den tänkta förutsättningen, att även vid genomförande av detta förslag medlemsantalet skulle stiga till 500,000 personer — föranleder utskottets förslag en ökning av statsverkets kostnader med 2.96 miljoner kronor. Alternativet skulle medföra en motsvarande ökning med 3.39 miljoner kronor. — I förevarande sammanhang har hänsyn emellertid icke tagits till de kostnader, som skulle åsamkas det allmänna, om den i propositionen föreslagna möjligheten till komplettering av förmånerna från försäkringen med hjälp från arbetslöshetskommitté genomfördes.

Av tabellen framgår, att de erkända kassornas medlemmar i alla tre fallen själva skulle få bidra till försäkringen med omkring 11 miljoner kronor om året.

I detta sammanhang må anmärkas, att — om medlemsantalet uppginge till

500,000 personer — statsverkets kostnader, med tillämpning av nuvarande bidragsgrunder men med införande av barn tillägg enligt propositionens förslag, för daghjälp, barn tillägg och förvaltning kunna beräknas till 8.75 miljoner kronor.

För bedömande av förhållandet mellan de avgifter, som de försäkrade för närvarande i genomsnitt erlägga, och de avgifter, som efter genomförande av de av utskottet föreslagna förbättringarna av försäkringen bliva erforderliga i högre daghjälpklasser, vill utskottet återgiva *dels* avgifterna för 2 och 3 kronors daghjälp enligt olika förslag, därvid inräkning av kostnaderna för barn- och hustrutillägg icke skett, *dels ock* avgifterna för 4, 5 och 6 kronors daghjälp enligt olika förslag, därvid kostnaderna för barn- och hustrutillägg inräknats. Det må anmärkas, att den avgiftsökning, som betingas av barn- och hustrutillägg vid 75 procents statsbidrag till kostnaderna för dessa tillägg, kan beräknas uppgå till följande belopp:

Antal understödda dagar per medlem	Avgift öre	Antal understödda dagar per medlem	Avgift öre
5	1.7	20	7.7
10	3.5	25	10.1
15	5.5	30	12.9

Uppgifterna om veckoavgifterna äro sammanfattade i den å nästa sida intagna tabellen, därvid desamma äro angivna i kronor [av särskilt intresse synas vara kolumnen »gällande grunder» under a) och b) samt kolumnen »utskottets förslag» under c), d) och e)].

Utskottet övergår härefter till behandling av det förut omnämnda spörsmålet om kompletterande hjälp från arbetslöshetskommitté i form av hyreshjälp.

Av vad som anförts i det föregående framgår, att utskottet sökt föreslå åtgärder till förbättring av arbetslöshetsförsäkringens förmåner av sådan art, att en allmän möjlighet till komplettering av desamma med understöd från arbetslöshetskommittéerna icke skulle vara erforderlig. Utskottet måste emellertid konstatera, att, även om de erkända arbetslöshetskassorna efter genomförandet av de av utskottet framlagda förslagen fullt utnyttja de möjligheter dessa bereda till ökade förmåner från försäkringen, behov dock i vissa fall — främst i de största städerna — kunna uppstå av ytterligare bidrag till de försäkrade för att dessa icke skola komma i en situation, som är påtagligt sämre än den, i vilken arbetslöshetskommittéernas klientel kommer att befinna sig. Utskottet bortser härvid från möjligheten att vända sig till fattigvården, vilken möjlighet givetvis står öppen.

Med hänsyn till det anförda har utskottet funnit sig böra göra det uttalandet, att viss möjlighet för de erkända arbetslöshetskassornas medlemmar bör föreligga att söka och vid behov erhålla hyreshjälp hos arbetslöshetskommitté, då sådan finnes inrättad inom kommunen och innehar vederbörligt medgivande att utbetala hyreshjälp med statsbidrag. En viss sammankoppling mellan arbetslöshetskommittéerna och arbetslöshetsförsäkring-

Daghjälp	Antal understödda dagar per år och medlem (medeltal för en längre period)	Veckoavgifter enligt		
		gällande grunder	propositionens grunder	utskottets förslag
a) 2 kronors daghjälp utan barn- och hustrutillägg.	5	0.14	0.14	0.17
	10	0.21	0.21	0.22
	15	0.25	0.25	0.24
	20	0.27	0.27	0.28
	25	0.34	0.34	0.34
	30	0.60	0.60	0.43
b) 3 kronors daghjälp utan barn- och hustrutillägg.	5	0.26	0.21	0.26
	10	0.41	0.31	0.33
	15	0.52	0.37	0.36
	20	0.61	0.40	0.42
	25	0.78	0.51	0.51
	30	1.20	0.90	0.64
c) 4 kronors daghjälp med barn- och hustrutillägg.	5	0.41	0.30	0.37
	10	0.67	0.46	0.48
	15	0.89	0.56	0.54
	20	1.08	0.62	0.63
	25	1.39	0.78	0.78
	30	2.00	1.33	0.99
d) 5 kronors daghjälp med barn- och hustrutillägg.	5	0.55	0.45	0.45
	10	0.91	0.72	0.59
	15	1.23	0.93	0.66
	20	1.51	1.10	0.77
	25	1.94	1.40	0.95
	30	2.73	2.13	1.20
e) 6 kronors daghjälp med barn- och hustrutillägg.	5	0.69	0.61	0.54
	10	1.17	0.99	0.69
	15	1.58	1.31	0.78
	20	1.97	1.58	0.91
	25	2.37	2.04	1.12
	30	3.49	2.93	1.42

en — vilken utskottet ju såvitt möjligt velat undvika — uppstår otvivelaktigt härigenom. Att märka är emellertid, att det här blir fråga allenast om en mycket speciell hjälpform. Enligt utskottets mening bör den för övrigt göras mindre omfattande än den enligt den statliga arbetslöshetshjälpens regler utgående hyreshjälp från arbetslöshetskommittéerna.

Bestämmelser härom hava emellertid icke sin plats i författningarna rö-

rande arbetslöshetsförsäkringen utan i de i administrativ ordning utfärdade föreskrifterna rörande statens arbetsmarknadskommissionens och därunder lydande arbetslöshetskommittéers verksamhet. Däri synes enligt utskottets åsikt böra föreskrivas, att — under iakttagande i övrigt helt av de regler, som eljest gälla för arbetsmarknadskommissionens hyreshjälpsverksamhet — hyreshjälp till person, som åtnjuter daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa, skall få utgå endast i ömmande fall och under förutsättning att sökanden genom intyg från kassan kan styrka, att han vid den tid, då hyreshjälp skall börja utgå, under de närmast dessförinnan förflutna 60 dagarna uppburit daghjälp för sammanlagt minst 40 dagar. Nu angivna restriktiva bestämmelser torde hava till följd, att hyreshjälp från arbetslöshetskommitté kan komma att utgå vid sidan av förmåner från erkänd arbetslöshetskassa endast till personer, som länge varit arbetslösa.

Av vad som anförts i det föregående framgår, att utskottet icke funnit sig kunna tillstyrka en förbättring av arbetslöshetsförsäkringen genom dyrtids-tillägg, vilken utväg föreslagits i motionen II: 304.

Detaljspörsmål.

Såsom förut nämnts hava av socialstyrelsen diskuterade ändringsförslag i **Utskottet**. propositionen i detalj behandlats i 23 med I—XXIII betecknade punkter. Av dessa hava punkterna I—III och XIV av utskottet förut granskats. Utskottet övergår nu till återstående punkter. I den mån de icke i det följande särskilt omnämnts, har vad föredragande departementschefen i fråga om de olika punkterna anført av utskottet lämnats utan erinran.

A. Uteslutning i vissa fall av medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

I punkterna V och VI i propositionen (sid. 40—44) hava behandlats vissa spörsmål rörande uteslutning av medlem i erkänd arbetslöshetskassa. Utskottet, som beträffande dessa punkter ansluter sig till vad föredragande departementschefen anført, finner lämpligt att i anslutning till nämnda punkter till behandling upptaga ett i motionen II: 303 av herr Ward framställt yrkande.

Gällande bestämmelser.

Enligt 7 § första stycket förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall från rätt att vinna inträde i sådan kassa eller att där kvarstå såsom medlem uteslutas, bland andra,

- 1) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning, samt
- 2) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn.

Enligt andra stycket i paragrafen äger tillsynsmyndigheten (socialstyrelsen), utan hinder av vad i första stycket stadgas, beträffande viss kassa medgiva, att personer, som avses under 1) och 2), må kunna vinna inträde i kassan.

Andra stycket infördes genom en år 1937 vidtagen författningsändring. Därvid betonades, att någon rubbning då icke avsågs rörande bestämmelserna om rätt att kvarstå såsom medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

Motionen II: 303.

I motionen II: 303 av herr Ward hemställes, att till sista stycket i 7 § måtte fogas orden »och där kvarstå såsom medlem» samt att den där beskrivna dispensrätten måtte gälla med i motionen föreslagen utvidgning.

Till motivering för sin hemställan har motionären anfört, bland annat:

Jämlikt 7 § är person, som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn, utesluten från rätten att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå. Denna regel har synbarligen tillkommit därför att det antagits vara svårt för kassan och myndigheterna att kontrollera en dylik persons anställningstider och arbetslöshetsförhållanden. En opartisk arbetsgivare, som kan utskriwa godtagbara intyg om dessa, finnes icke i dessa fall. Vidare har måhända för regeln i fråga också åberopats den omständigheten att en dylik persons ställning såsom arbetstagare kan ofta anses tvivelaktig. Han kan nämligen i vissa fall snarare betraktas såsom delägare i ett familjeföretag än anses vara anställd i detta ords egentliga mening.

Det vill emellertid synas som om man starkt överdrivit de svårigheter som här kunna föreligga. Erforderlig kontroll borde kunna vinnas genom att den jävige arbetsgivarens intyg förstärkes med intyg från arbetskamrater eller andra personer som kunna ha kännedom om personens arbetsförhållanden. Vad beträffar de personer, som kunna anses vara egna företagare i större eller mindre utsträckning, kan anmärkas att det som regel torde vara möjligt för den erkända arbetslöshetskassans funktionärer att avgöra huruvida vederbörande i själva verket är egen företagare. — — —

Inom vissa yrkesområden är det icke ovanligt att anförvant är arbetare hos annan nära anhörig. Så är fallet inom t. ex. plåtslageri- och charkuteriyrkena. Dessa personer intaga i allt väsentligt en vanlig arbetares ställning. De ha därför svårt att förstå att de icke skulle kunna vara berättigade till samma arbetslöshetsförsäkring som de av kamraterna, vilka icke äro släkt med arbetsgivaren. Detta synes dem alldeles särskilt egendomligt då de tillhöra det fackförbund, som tagit initiativ till den erkända kassans bildande, och deltagit i hopbringandet av de medel, vilka ställts till den erkända kassans förfogande vid dess start.

Utskottet. Utskottet, som funnit anledning kunna föreligga för tillsynsmyndigheten att hava till sitt förfogande en dispensmöjlighet av den innebörd som ifrågasatts i motionen, föreslår, att erforderlig ändring vidtages i 7 § andra stycket förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

B. Anmälningsskyldigheten hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Förevarande spörsmål har behandlats under punkt XIII i propositionen (sid. 48—50).

Gällande bestämmelser.

Jämlikt 19 § skall medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp för viss dag, den dagen personligen söka arbete hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen. Är medlemmen avlägset boende eller skulle av annan anledning skyldigheten att personligen inställa sig bliva synnerligen betungande för honom eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger arbetsförmedlingsanstalt för viss dag eller visst antal dagar av varje vecka befria honom från denna skyldighet.

Framställningar om författningsändring m. m.

Såsom av propositionen framgår hava framställningar om ändring av gällande bestämmelser rörande nu ifrågavarande anmälningsskyldighet gjorts av landsorganisationen, svenska sjöfolksförbundet och gjuteriarbetarnas erkända arbetslöshetskassa. Här må omnämnas, att sjöfolksförbundet för sin del yrkat, att tillsynsmyndigheten skulle erhålla befogighet att medgiva de undantag från gällande bestämmelser, vilka med hänsyn till sjöfolkets förhållanden kunde vara påkallade. Förbundet har därvid framhållit, bland annat, att många sjömän vore boende å svårtillgängliga platser i skärgårdarna. Det hade under vintertiden hänt, att vissa platser varit avskurna från förbindelse med fastlandet under flera veckor. Under sådana förhållanden kunde ett fullgörande av anmälningsskyldigheten enligt 19 § näppeligen ske. I flera fall kunde det inträffa, att kassemedlem nödgades åsamka sig utomordentligt stora kostnader för att kunna fullgöra honom åliggande anmälningsplikt. Enär kustområdena ofta vore glest befolkade, kunde det vidare näppeligen låta sig göra att anställa arbetsförmedlingsombud för så liten del av sjömansyrkets utöware, som det här rörde sig om. Det vore lämpligt, om medlem i dylika situationer genom intyg från en eller flera trovärdiga personer med kännedom om ortsförhållandena kunde styrka sitt hinder för anmälning i laga ordning.

Socialstyrelsens förslag.

Socialstyrelsen har framhållit, att de skäl, som sjöfolksförbundet anfört för sitt ändringsförslag, vore värda beaktande, samt härom yttrat:

Utan tvivel kan det stundom förekomma fall, då med hänsyn till naturförhållandena möjligheter icke föreligga för kassemedlemmar att en gång varje vecka verkställa arbetsansökan hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen. Såsom exempel på andra hinder, som kunna uppkomma, kan vidare anföras, att under mul- och klövsjukan förbud utfärdades för personer, boende å smittade gårdar, att lämna gården. Ett sådant förbud medför, att arbetslösa kassemedlemmar icke kunna fullgöra den dem åliggande skyldigheten att en gång i veckan anmäla sig hos arbetsförmedlingen. Det torde få anses lämpligt, att ett uttryckligt stadgande inryckes i 19 §, att socialstyrelsen äger befogenhet att i fall sådana som de ovan nämnda medgiva undantag från den i 19 § angivna anmälningskyldigheten. Det är här givetvis allenast fråga om meddelande av dispens i sådana fall, då en personlig inställelse hos den offentliga arbetsförmedlingen är omöjlig eller skulle förorsaka synnerliga svårigheter. Det bör härvid ankomma på socialstyrelsen att föreskriva det sätt, varpå vederbörande skall styrka sin arbetslöshet.

Propositionen.

Föredragande departementschefen har anfört:

Av utredningen i ärendet framgår, att ändrade bestämmelser rörande den nu föreskrivna skyldigheten för arbetslös att söka arbete genom anmälan hos den offentliga arbetsförmedlingen icke torde vara erforderliga i annat hänseende än socialstyrelsen i anslutning till svenska sjöfolksförbundets framställning föreslagit. I 19 § synes därför, i huvudsaklig överensstämmelse med socialstyrelsens förslag, böra införas bestämmelser, enligt vilka tillsynsmyndigheten skall äga tillåta medlem, vilken till följd av särskilda omständigheter är förhindrad att inställa sig hos arbetsförmedlingen i den ordning, som nu föreskrives i första stycket första punkten eller som förelagts honom med stöd av det i andra punkten av samma stycke meddelade stadgandet, att verkställa arbetsansökan i annan ordning. Tillsynsmyndigheten får därvid i varje särskilt fall lämna föreskrifter om företeende av intyg om arbetsansökan. De nya bestämmelserna synas kunna inarbetas i 19 § första stycket.

Motionen II: 303.

I motionen II: 303 av herr Ward framhålles, att den genom ändring av 19 § föreslagna dispensbestämmelsen enligt motiven till densamma skulle innebära, att dispens skulle få givas endast då naturhinder, internering i anledning av smittosamma sjukdomar hos människor eller djur o. d. gjorde det omöjligt för medlemmar att uppsöka arbetsförmedlingen. Emellertid kunde det uppstå utomordentliga svårigheter för såväl arbetsförmedlingsmyndigheterna som kassemedlemmarna att följa förevarande bestämmelse även i andra fall än de som åsyftats i nyssnämnda motivering. Vid masspermitteringar (sådana som vid jultiden 1940 inträffat exempelvis i Borås och Norrköping) hade dylika svårigheter yppat sig. Och det vore tyvärr att förvänta, att liknande fall med än större svårighetsgrad kunde uppkomma.

Dylika masspermitteringar kunde också förväntas komma att inträffa i förening med organiserat korttidsarbete t. ex. inom chokladindustrin.

Både ur myndigheternas och de enskilda arbetslöshetskassemedlemmarnas synpunkt syntes det därför vara angeläget, att socialstyrelsen vid masspermitteringar och vid organiserat korttidsarbete i större omfattning, då annat arbete som regel ej kunde anvisas, skulle kunna ge eftergift i fråga om medlems skyldighet att minst en gång i veckan personligen besöka arbetsförmedlingen. Någon ändring av den i propositionen föreslagna lagtexten förut-sattes icke, endast ett fullständigande av motiven.

Utskottet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag har i 19 § inskrivits en rätt för tillsynsmyndigheten att, då särskilda omständigheter föreligga, medgiva arbetsökande att verkställa arbetsansökan i annan ordning än den, som eljest föreskrives i paragrafen. I motionen har framhållits, att dispensmöjligheten enligt motiven till författningsändringen vore avsedd att få utnyttjas endast då naturhinder, internering i anledning av smittsam sjukdom eller dylikt föreläge. Utskottet anser emellertid, i likhet med motionären, att tillsynsmyndigheten bör hava rätt att även i andra fall, då uppenbart behov förefinnes och tillsynsmyndigheten med hänsyn till arbetsmarknadsläget finner det osanno-

likt, att arbete kan anvisas, få använda rätten att meddela dispens. Någon ändring av den föreslagna författningstexten är icke erforderlig.

C. Ändring av villkoren för daghjälp efter genomgången studiekurs.

I propositionen hava i punkten XVII (sid. 56—57) föreslagits bestämmelser — i 21, 22 och 23 §§ — enligt vilka tid, dock högst sex månader, under vilken kassemedlem bevisat kurs, vartill bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, icke skall tagas med i beräkningen vid

a) fastställandet av den period av tolv månader, inom vilken föreskrivet antal avgifter skall vara erlagt (21 § 1 mom.),

b) iakttagande av karenstid (22 § tredje stycket) samt

c) fastställandet av den tid, inom vilka längsta understöd tid skall beräknas (23 § fjärde stycket).

Den begränsning av nu ifrågavarande bestämmelser till att gälla allenast kurser, till vilka bidrag utgå från staten, landsting eller kommun, har utskottet funnit alltför snäv. Även andra kurser, t. ex. vissa av olika organisationer anordnade kurser för allmän medborgerlig utbildning, synas böra jämföras med nyss omförmälda kurser. Utskottet anser, att det bör kunna uppdragas åt tillsynsmyndigheten att avgöra, vilka kurser som därutinnan skola komma i fråga. Bestämmelser härom föreslås i 21, 22 och 23 §§ förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Utskottet.

D. Ökning av den tid, inom vilken karenstid må intjänas.

Förevarande spörsmål har behandlats i punkten XIX i propositionen (sid. 57—58).

Gällande bestämmelser.

Jämlikt 22 § första stycket må daghjälp icke utgå till medlem för någon dag, med mindre han under nästföregående 14 dagar varit arbetslös under sex dagar. — Enligt 20 § 3 mom. första stycket äger erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar föreskriva, att daghjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftsinskränkning vid det företag, där han fortlöpande är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt. Jämlikt andra stycket i samma paragraf skall, om sådan föreskrift icke meddelats, vid driftsinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka medlem eljest varit berättigad till daghjälp, som regel minskas med en.

Framställningar om författningsändring.

I sin skrivelse den 13 december 1938 föreslog landsorganisationen, att den tid, under vilken karenstiden — sex dagar — finge intjänas, generellt skulle utsträckas från 14 till 21 dagar.

Träindustriarbetarnas erkända arbetslöshetskassa har i framställning till socialstyrelsen föreslagit, att karenstid må kunna intjänas under en tid av 21 dagar, därest arbetslösheten orsakats av driftsinskränkning, som dessförinnan

blivit fastställd. En liknande ändring har föreslagits av handelsanställdas m. fl. erkända arbetslöshetskassa.

Arbetslöshetskassornas konferens, å vilken meningarna voro delade, gjorde icke något uttalande i denna fråga.

Socialstyrelsens uttalande.

Socialstyrelsen har avstyrkt framställda ändringsförslag. I skrivelsen den 24 januari 1941 har styrelsen därutinnan anfört:

De nuvarande karensbestämmelserna innebära, att daghjälp från den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen i regel icke bör kunna erhållas, därest förkortningen av arbetstiden ej är större än att arbete utföres under fyra dagar per vecka. Att en medlem, som kunnat intjäna karenstid, dock må kunna komma i åtnjutande av daghjälp, synes motiverat, när han i ett dylikt fall varit arbetslös i sådan omfattning, att han med hänsyn härtill i allmänhet torde vara i större behov av daghjälp från kassan. I detta sammanhang bör erinras att arbetstidsförkortning särskilt i vissa fack regelmässigt tager formen av en minskning av antalet arbetstimmar per dag. Så är till exempel fallet inom skoindustrien. I dylika fall kan understöd från försäkringen ej utgå. Det synes icke lämpligt att på sätt yrkats göra bestämmelserna rörande daghjälp vid förkortad arbetstid sådana, att ojämnheterna i understödsrätten bliva större än vad de redan för närvarande äro. Med hänsyn till det anförda finner socialstyrelsen sig böra avstyrka den föreslagna ändringen av karensbestämmelserna.

Yttrande över socialstyrelsens framställning.

Landsorganisationen i Sverige har i yttrande över socialstyrelsens framställning anfört:

Vid driftsinskränkning, som medför minst två arbetslösa dagar per vecka, kan understöd utgå, därest föreskriven karenstid dessförinnan föreligger. Såsom en konsekvens av dessa understödsregler böra bestämmelserna för karenstiden ändras så, att jämväl karenstid kan intjänas vid sådan driftsinskränkning. Socialstyrelsen genmäler härtill, att den, som tidigare varit arbetslös i sådan omfattning att han har föreskriven karenstid, är i större behov av understöd än den, som regelbundet haft arbete 4 dagar i veckan. Så enkel och rätlinjig är emellertid icke behovsprincipen. En arbetare, som under ett kalenderår är arbetslös 100 söckendagar i följd, erhåller understöd för 94 dagar, därest karenstiden är fastställd till 6 dagar. En annan arbetare inom samma yrke är arbetslös 2 dagar i veckan under hela året. Han erhåller med nuvarande karensbestämmelser icke något understöd. Efter ändring enligt förslaget skulle han bliva berättigad till understöd för högst 49 dagar. Andra exempel, som kullkasta den senares rätt till understöd framför den, som drabbas av driftsinskränkning genom mindre antal arbetstimmar per dag, men samma antal per vecka, kunna anföras. Matematisk rättvisa kan sålunda icke åstadkommas. Landsorganisationen vidhåller sitt förslag såsom en logisk konsekvens av understödsreglerna vid korttidsarbete. Att göra en sådan kategorisklyvning i fråga om karenstiden, som föreslås av träindustriarbetarnas och handelsanställdas m. fl. arbetslöshetskassor, kan näppeligen vara att rekommendera.

Propositionen.

Föredragande departementschefen har förklarat, att det föreliggande spörsmålet syntes honom vara av den art, att detsamma icke borde lösas i före-

varande sammanhang utan upptagas till prövning av socialvårdskommittén vid dess utredning angående arbetslöshetsförsäkringen.

Motionen II: 299.

I motionen II: 299 av herr Ericsson i Kinna hemställes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, att tiden för intjänande av karenstiden enligt 22 § i förordningen utsträcker till 21 dagar.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för berörda hemställen, anhåller utskottet att få hänvisa till motionen.

Av den lämnade redogörelsen för vad som förekommit rörande nu ifrågasatt varande spörsmål framgår, att meningarna äro delade rörande lämpligheten av den författningsändring, som föreslagits i motionen. Det må särskilt påpekas, att arbetslöshetskassornas konferens icke ansåg sig böra göra något uttalande i frågan. Under sådana förhållanden ansluter utskottet sig till den åsikt, åt vilken föredragande departementschefen givit uttryck, samt avstyrker därför yrkandet i motionen. Utskottet.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av förevarande proposition samt motionerna I: 224, I: 225, II: 301 och II: 303, med förklarande att de i propositionen framlagda författningsförslagen icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) F ö r o r d n i n g

angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 11 §, 17—20 §§, 21 § 1, 3 och 4 mom. samt 22, 23, 25 och 38 §§ förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

Härigenom förordnas, att 7 och 11 §§, 17—20 §§, 21 § 1, 3 och 4 mom. samt 22, 23, 25 och 38 §§ förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

7 §.

Från rätt — — — i 13 §.

Utan hinder av vad i första styck-

¹ Senaste lydelse av 11 §, 20 § 3 mom., 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ se SFS 1937: 227.

¹ Senaste lydelse av 7 och 11 §§, 20 § 3 mom., 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ se SFS 1937: 227.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ket stadgas äger tillsynsmyndigheten beträffande viss kassa medgiva, att personer, som avses under 1) och 2), må kunna vinna inträde i kassan *eller där kvarstå såsom medlemmar.*¹

11 §.

Medlem av — — — sitt medlemskap.

Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa eller viss grupp av kassas medlemmar medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd som i första stycket sägs skall inträda, bestämmas senast till utgången av tjugusjätte veckan.

Tillsynsmyndigheten må ock medgiva, att i stadgarna för viss kassa bestämelse intages, att kassans styrelse beträffande medlem, vilken på grund av förhinder icke erlagt avgift före den i stadgarna eljest angivna senaste tidpunkten, må besluta, att han likväl icke skall anses hava utträtt ur kassan. Sådant beslut skall för att bli va gällande hava godkänts av tillsynsmyndigheten.

17 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa skall utgiva understöd dels i form av ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, dels ock i form av ett för barn utgående tillägg till daghjälp, benämnt barntillägg.

Understöd må därjämte utgivas såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete å annan ort.

Understöd må därjämte utgivas, *dels i form av ett för hustru utgående tillägg till daghjälp, benämnt hustrutillägg, dels ock såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete å annan ort.*

I annan form än nu sagts må understöd icke utgivas av erkänd arbetslöshetskassa.

2 mom. Barntillägg utgår till försäkrad, som har barn eller adoptivbarn under 16 år, vilket är kyrkoskrivet hos honom eller beträffande vilket eljest på av tillsynsmyndigheten föreskrivet sätt styrkes, att den försäkrade fullgör honom åliggande underhållsskyldighet. Efter samma grunder skall barntillägg utgivas till gift försäkrad för andra makens barn i tidigare gifte eller utom äktenskap. I intet fall må dock barntillägg för ett och samma barn utgå till mera än en person. Äro flera personer enligt vad ovan stadgats berättigade till barntillägg för samma barn, skall tillägget utgå till fadern, om han är en av de berättigade, samt eljest till modern.

¹ Tillägg till gällande författningstext har kursiverats.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Hustrutillägg utgår till försäkrad för äkta maka eller för fränskild hustru, beträffande vilken på av tillsynsmyndigheten föreskrivet sätt styrkes, att den försäkrade fullgör honom åliggande underhållsskyldighet. Hustrutillägg skall dock icke utgå, där maken eller den fränskilda hustrun har förvärsarbete motsvarande tre dagar eller därutöver i veckan eller själv uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

3 mom. Daghjälp och barnstillägg må, såvida omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

3 mom. Daghjälp, barnstillägg och hustrutillägg må, såvida omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

18 §.

Daghjälp må icke utgivas till medlem för söndag. Ej heller må daghjälp utgivas för annan helgdag, med mindre medlemmen var arbetslös nästföregående eller efterföljande vardag, eller för dag, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

19 §.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp för viss dag, skall den dagen hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen personligen söka arbete. Är medlemmen avlägset boende eller skulle av annan anledning skyldigheten att personligen inställa sig bliva synnerligen betungande för honom eller föreligga eljest särskilda omständigheter, må denna skyldighet eftergivas honom. Beslut härom meddelas, där est eftergiften avser viss dag eller visst antal dagar av varje vecka, av arbetsförmedlingsanstalt och eljest av tillsynsmyndigheten. Intyg, som utfärdats om arbetsansökan eller om meddelad eftergift därifrån skall, då understöd sökes, av medlemmen ingivas till kassan.

Intyg, varom — — — kassans handlingar.

20 §.

1 mom. Såsom daghjälp — — — om dagen.

Daghjälp skall — — — lägre belopp:

1) i fall som följa av första stycket här ovan eller som omförmälas i

3 mom. i denna paragraf eller i 24 § första stycket;

2) till kvinnliga — — — lämnat medgivande.

Såsom familjeförsörjare — — — eller adoptant.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. *Barntillägg* utgör 60 öre om dagen för varje barn, för vilket sådant tillägg enligt 17 § 2 mom. skall utgå.

I daghjälp och *barntillägg* må icke tillhopa utbetalas högre belopp för dag än som svarar mot fyra femtedelar av den i 1 mom. första stycket angivna arbetsförtjänsten. Måste understödet på grund härav minskas, skall *barntillägget* nedsättas eller helt innehållas. *Summan av daghjälp och barntillägg* må överstiga sex kronor om dagen.

3 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må *daghjälp och barntillägg* till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den andel av arbetsförtjänsten, varom i 1 mom. sägs.

Kassa äger i sina stadgar föreskriva, att till medlem, vilken uppbär understöd, som i första stycket nämnts, må utgå *daghjälp* allenast i den mån understödet icke uppgår till den medlemmen eljest tillförsäkrade *daghjälpen*.

4 mom. Erkänd arbetslöshetskassa äger i sina stadgar föreskriva, att *daghjälp* icke må utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han fortlöpande är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall vid driftinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka han eljest varit berättigad till *daghjälp*, minskas med en; dock att tillsynsmyndigheten äger för viss kassa medgiva, att begränsningen av understödsrätten skall tillämpas endast i det fall, då arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets fortsatta bedrivande.

Den i andra stycket föreskrivna begränsningen av understödsrätten skall icke ske efter arbetsperiod, som överstiger tjugufyra dagar.

5 mom. Erkänd arbetslöshetskassa skall i sina stadgar intaga erforderliga bestämmelser till förhindrande av ett ur ekonomiska synpunkter olämpligt klassval.

2 mom. *Beträffande barntilläggs och hustrutilläggs belopp* gäller vad därom särskilt stadgas.

I *daghjälp, barntillägg och hustrutillägg* må icke tillhopa utbetalas högre belopp för dag än som svarar mot fyra femtedelar av den i 1 mom. första stycket angivna arbetsförtjänsten. Måste understödet på grund härav minskas, skall *först hustrutillägget samt därefter, om det erfordras, jämväl barntillägget* nedsättas eller helt innehållas. *Barntillägg och hustrutillägg* må utgå, även om *summan av daghjälp och tillägg överstiger* sex kronor om dagen.

3 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må *daghjälp, barntillägg och hustrutillägg* till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den andel av arbetsförtjänsten, varom i 1 mom. sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

21 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa må till medlem utgiva understöd endast därest han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter, och under villkor tillika att avgifter, motsvarande minst tjuگو veckoavgifter, erlagts för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna.

Därest tillsynsmyndigheten med stöd av 22 § sista stycket föreskrivit in-skränkning i understödsrätten, äger tillsynsmyndigheten medgiva, att antalet avgifter, som skola vara erlagda under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna, må bestämmas till lägre tal än tjuگو, dock ej lägre än sexton.

Villkoret att visst antal avgifter skall hava erlagts under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna skall icke gälla, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller arbete för högst tjuگو-fyra dagar samt omedelbart efter arbetets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

I den period av tolv månader, inom vilken det föreskrivna antalet avgifter skall vara erlagt, skall icke inräknas tid, då medlem

fullgjort värnplikstjänstgöring,

intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från förvärvsarbete,

på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig arbete, varvid dock, om medlemmen utfört arbete efter sjukdomens upphörande, vad nu sagts skall gälla endast därest sjukdomstiden blivit styrkt genom intyg av legitimerad läkare,

bevistat kurs, vartill bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, dock att *i detta fall* må avräknas högst sex månader.

I den period av tolv månader, inom vilken det föreskrivna antalet avgifter skall vara erlagt, skall icke inräknas tid, då medlem

fullgjort värnplikstjänstgöring,

intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från förvärvsarbete,

på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig arbete, varvid dock, om medlemmen utfört arbete efter sjukdomens upphörande, vad nu sagts skall gälla endast därest sjukdomstiden blivit styrkt genom intyg av legitimerad läkare,

bevistat kurs, vartill bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, *eller kurs, vilken tillsynsmyndigheten förklarar skola jämställas med kurs som nyss nämnts*, dock att *för bevis-tande av kurs* må avräknas högst sex månader.

Med avseende å nyss omförmälda villkor skall vidare iakttagas, att arbetslösheten, då medlem frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet och till följd härav på grund av bestämmelserna i 15 § första stycket varit avstängd från understöd, skall anses hava inträtt först vid avstängningstidens slut.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Där medlem övergår från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp eller från klass med begränsade försäkringsförmåner till klass med större sådana förmåner, må daghjälp enligt bestämmelserna i den klass, till vilken medlemmen övergår, ej utgivas till honom, förrän han efter övergången erlagt avgifter, motsvarande minst sexton veckoavgifter. Övergår medlem däremot till klass med lägre daghjälp eller mera begränsade försäkringsförmåner, skola bestämmelserna i denna klass omedelbart tillämpas å honom.

3 mom. Har överenskommelse träffats eller medgivande lämnats enligt vad i 2 mom. sägs, skall vid tillämpning av denna förordning med understöd, som utgives av kassan, likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser.

4 mom. Vid tillämpning av 1 och 2 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan eller annan erkänd arbetslöshetskassa eller sammanslutning, som avses i 2 mom., allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid efter senaste avbrottet i medlemstiden.

22 §.

Daghjälp må — — — kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa — — — äga giltighet.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp,

erhåller arbete för högst tjugufyra dagar,

på grund av sjukdom, barnsbörd, värnpliktstjänstgöring, bevisande under högst sex månader av kurs, var till bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp eller

avvisar erbjudet lämpligt arbete och till följd härav enligt bestämmelserna i 15 § första stycket avstänges från understöd

samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Innesluter understödsförening, — — — regelbundet förekommer.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp,

erhåller arbete för högst tjugufyra dagar,

på grund av sjukdom, barnsbörd, värnpliktstjänstgöring, bevisande under högst sex månader av kurs, var till bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, eller kurs, vilken tillsynsmyndigheten förklarar skola jämsställas med kurs som nyss nämnts, eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp eller

avvisar erbjudet lämpligt arbete och till följd härav enligt bestämmelserna i 15 § första stycket avstänges från understöd

samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

23 §.

Daghjälp må — — — följande månader.

Ej må — — — nittio dagar.

Har medlem — — — tillgodoräknas honom.

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna paragraf må i den tid, inom vilken den längsta understöd tiden skall beräknas, icke inräknas tid, då medlem

fullgjort värnpliktstjänstgöring, intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från förvärvsarbete,

på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete, under högst sex månader beviljat kurs, vartill bidrag utgår från staten, landsting eller kommun.

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna paragraf må i den tid, inom vilken den längsta understöd tiden skall beräknas, icke inräknas tid, då medlem

fullgjort värnpliktstjänstgöring, intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnsbörd avhållit sig från förvärvsarbete,

på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete, under högst sex månader beviljat kurs, vartill bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, *eller kurs, vilken tillsynsmyndigheten förklarar skola jämföras med kurs som nyss nämns.*

25 §.

Medlem, vars arbetsanställning upphör, skall hos sin arbetsgivare anhålla om intyg, utvisande den tid, under vilken medlemmen utfört arbete, och orsaken till anställningens upphörande. Där medlem ansöker om daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, skall han hos arbetsgivaren anhålla om intyg rörande antalet arbetsdagar varje vecka. Erhållet intyg skall, då ansökan om understöd göres, av medlem överlämnas till kassan, som har att förvara det bland sina handlingar.

38 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Försummelse att — — — sitt säte.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1941.

Erkänd arbetslöshetskassa äger dock besluta, att barntillägg skall börja utgivas från senare tidpunkt, dock senast från och med den 1 januari 1942.

Under tiden från och med den 1 juli 1941 till och med den 30 juni 1942 skall 21 § 1 mom. sjätte stycket hava följande lydelse:

Där medlem övergår från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp eller från klass med begränsade försäkringsförmåner till klass med större sådana förmåner, må daghjälp enligt bestämmelserna i den klass, till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vilken medlemmen övergår, ej utgivas till honom, förrän han efter övergången erlagt avgifter, motsvarande minst tio veckoavgifter. Beslutar kassa höjning av daghjälsbeloppet för hel klass, äger tillsynsmyndigheten dock, på ansökan av kassan, medgiva befrielse från villkoret att visst antal veckoavgifter skall hava erlagts för högre daghjälp, innan sådan daghjälp må utgivas. Övergår medlem till klass med lägre daghjälp eller mera begränsade försäkringsförmåner, skola bestämmelserna i denna klass omedelbart tillämpas å honom.

2) F ö r o r d n i n g

angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 6 §§ förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ävensom vid förordningen såsom bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Statsbidrag, som avses i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom daghjälsbidrag, barntilläggsbidrag och förvaltningsbidrag.

1 §.

Statsbidrag, som avses i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom daghjälsbidrag, barntilläggsbidrag och förvaltningsbidrag samt, där kassa beslutat att hustrutillägg skall utgå, såsom hustrutilläggsbidrag.

2 §.

Daghjälsbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för understöd vid arbetslöshet under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Procenttalet bestämmes i förhållande till *det genomsnittliga daghjälsbeloppet samt* antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

2 §.

Daghjälsbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för understöd vid arbetslöshet under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Barntilläggsbidrag utgår för kalenderår med belopp, motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för barntillägg under året.

6 §.

Antalet årsmedlemmar — — — med tolv.

Genomsnittliga daghjälsbeloppet under visst år motsvarar sammanlagda beloppet av för året utbetalad daghjälp, dividerat med hela antalet understödda dagar under samma år. Har daghjälp utgått med mindre än fyra kronor, skall vid beräkningen av det genomsnittliga daghjälsbeloppet så anses, som om daghjälp utgjort nämnda belopp.

Antalet understödda — — — samma år.

(Utskottets förslag.)

Barntilläggsbidrag och hustrutilläggsbidrag utgå för kalenderår med belopp, motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för barntillägg och hustrutillägg under året.

6 §.

Antalet årsmedlemmar — — — med tolv.

Antalet understödda — — — samma år.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1941.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Bilaga till förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem och en genomsnittlig daghjälp av kronor								
	4.00	4.25	4.50	4.75	5.00	5.25	5.50	5.75	6.00
1.50	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—
1.75	5.4	0.0	—	—	—	—	—	—	—
2	9.6	4.7	0.0	—	—	—	—	—	—
2.25	13.2	8.5	4.2	0.0	—	—	—	—	—
2.50	16.4	11.7	7.6	3.8	0.0	—	—	—	—
2.75	19.2	14.6	10.6	6.9	3.4	0.0	—	—	—
3	21.7	17.2	13.2	9.6	6.3	3.2	0.0	—	—
3.25	24.0	19.6	15.6	12.1	8.8	5.8	2.9	0.0	—
3.50	26.2	21.7	17.8	14.3	11.1	8.2	5.4	2.7	0.0
3.75	28.1	23.7	19.8	16.4	13.2	10.3	7.6	5.0	2.6
4	30.0	25.6	21.7	18.3	15.1	12.8	9.6	7.1	4.7
4.25	31.7	27.3	23.5	20.0	16.9	14.1	11.5	9.0	6.7
4.50	33.3	28.9	25.1	21.7	18.6	15.8	13.2	10.8	8.5
4.75	34.8	30.5	26.7	23.3	20.2	17.4	14.8	12.4	10.2
5	36.2	31.9	28.1	24.8	21.7	18.9	16.4	14.0	11.7
5.25	37.6	33.3	29.5	26.2	23.1	20.4	17.8	15.4	13.2
5.50	38.9	34.6	30.8	27.5	24.5	21.7	19.2	16.8	14.6
6	41.3	37.0	33.3	30.0	27.0	24.2	21.7	19.4	17.2
7	45.5	41.3	37.6	34.3	31.3	28.6	26.2	23.9	21.7
8	49.2	45.0	41.3	38.0	35.1	32.4	30.0	27.7	25.6
9	52.4	48.2	44.5	41.3	38.4	35.7	33.3	31.0	28.9
10	55.2	51.1	47.4	44.2	41.3	38.6	36.2	34.0	31.9
11	57.8	53.6	50.0	46.8	43.9	41.3	38.9	36.7	34.6
12	60.1	56.0	52.4	49.2	46.3	43.7	41.3	39.1	37.0
13	62.3	58.1	54.5	51.4	48.5	45.9	43.5	41.3	39.2
14	64.3	60.1	56.5	53.4	50.5	47.9	45.5	43.3	41.3
15	66.1	62.0	58.4	55.2	52.4	49.8	47.4	45.2	43.2
16	67.8	63.7	60.1	57.0	54.1	51.5	49.2	47.0	45.0
17	69.4	65.3	61.8	58.6	55.8	53.2	50.8	48.6	46.6
18	70.9	66.8	63.3	60.1	57.3	54.7	52.4	50.2	48.2
19	72.4	68.3	64.7	61.6	58.8	56.2	53.8	51.7	50.0
20	73.7	69.6	66.1	63.0	61.1	57.6	55.2	53.1	51.1
21—26	75.0	70.9	67.4	64.3	61.4	58.9	56.6	54.4	52.4

Särskilda bestämmelser:

- a) Om antalet understödda dagar per medlem är större än 26, beräknas procenttalet genom att multiplicera motsvarande procenttal enligt tabellen för 21—26 dagar med $\frac{26}{n}$, där n betecknar antalet understödda dagar per medlem.
- b) Vid andra kombinationer av daghjälp och antal understödda dagar per medlem än sådana, som direkt framgå ur tabellen, interpoleras lineärt mellan de i tabellen angivna procenttalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundningen uppåt.
- c) Samma avrundningsregel som under b) tillämpas i fråga om beräkningen av daghjälsbidraget för det fall, att antalet understödda dagar per medlem överstiger 26.

(Utskottets förslag.)

Bilaga till förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem	Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem	Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem
0—3	0.0	6	30.3	17	70.1
3.25	3.0	7	37.5	18	71.3
3.50	6.0	8	43.5	19	72.2
3.75	8.9	9	48.7	20	73.0
4	11.9	10	53.1	21	73.7
4.25	14.4	11	56.8	22	74.2
4.50	16.9	12	60.0	23	74.6
4.75	19.4	13	62.7	24	74.8
5	21.9	14	65.0	25	74.9
5.25	24.0	15	67.0	26—35	75.0
5.50	26.1	16	68.7		

Särskilda bestämmelser:

- a) Om antalet understödda dagar per medlem är större än 35, beräknas procenttalet genom att multiplicera 75 med $\frac{35}{n}$, där n betecknar antalet understödda dagar per medlem.
- b) Vid annat antal understödda dagar per medlem än sådant, som direkt framgår ur tabellen, interpoleras lineärt mellan de i tabellen angivna procenttalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundningen uppåt.
- c) Samma avrundningsregel som under b) tillämpas i fråga om beräkningen av daghjälpbidraget för det fall, att antalet understödda dagar per medlem överstiger 35.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3) Förordning

angående beloppet av barntillägg och hustrutillägg enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas som följer:

Barntillägg enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor utgör 60 öre om dagen för varje barn, för vilket sådant tillägg skall utgå enligt 17 § 2 mom. nämnda förordning. Hustrutillägg, varom i samma moment förmäles, utgör en krona om dagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1941.

B. att motionerna I: 224 och II: 303 måtte anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt;

C. att motionerna I: 225 och II: 301, den sistnämnda såvitt den hänvisats till lagutskott, i den mån de icke blivit beaktade genom vad utskottet i det föregående anført samt under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd;

D. att motionen II: 302, såvitt den hänvisats till lagutskott, i den mån den icke blivit beaktad genom vad utskottet i det föregående anført, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

E. att motionerna II: 299 och II: 304, den sistnämnda såvitt den hänvisats till lagutskott, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 juni 1941.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Hagman, Tamm, Forslund, Linnér, Strand, Holstenson* och *Näslund*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage, Olovson* i Västerås och *Hermansson*, fru *Johansson* samt herrar *Larsson* i Östersund, *Hagård* och *Norup*.

Särskilt yttrande

av herr *Hagård*, som anført:

Vid behandlingen av föreliggande ärende har jag medverkat till det resultat utskottet nått. Endast i ett avseende har jag haft avvikande mening. Det har synt mig angeläget, att de försäkrades förmåner inom försäkringens ram bliva av sådan storlek, att man ej behöver giva ytterligare bidrag i annan form efter behovsprövning. Med de anordningar, som utskottet med avvikelse från Kungl. Maj:ts proposition i olika avseenden föreslagit, hade man för närvarande enligt min mening bort kunna utsluta den kompletterande hjälpform, som utgöres av den nu föreslagna hyreshjälpen från arbetslöshetskommittéerna efter behovsprövning. Utskottet har visser-

ligen omgärdat denna hjälpform med så stränga restriktioner, att den endast torde få betydelse i vissa specialfall, men där den kommer att tillämpas medför den ett förstärkande av splittringen inom den sociala hjälpverksamheten, en splittring, som redan är tillräckligt besvärande. Man hade i detta sammanhang bort undvika ett försvårande av de aktuella strävandena att skapa enhetlighet och reda på detta område.

Reservation

av herr *Hagman*.
